Zbornik sudske prakse

PRESUDA OPĆEG SUDA (prvo prošireno vijeće)

20. srpnja 2017.*

„Financijska potpora – Opći program ‚Temeljna prava i pravda' za razdoblje 2007. 2013. – Posebni program ‚Civilno pravosuđe' – Tužba za poništenje – Odluka koja je izvršna isprava – Članak 299. UFEU-a – Nadležnost autora akta – Načelo dobre uprave – Tužba kojom se traži da se Komisiji naloži plaćanje preostalog iznosa na temelju sporazumâ o bespovratnim sredstvima – Djelomična preinaka tužbe – Arbitražna klauzula – Nadležnost Općeg suda – Prihvatljivi troškovi"

U predmetu T-644/14,

ADR Center SpA, sa sjedištem u Rimu (Italija), koji je zastupao L. Tantalo, potom A. Guillerme, odvjetnici,

tužitelj,

protiv

Europske komisije, koju su zastupali J. Estrada de Solà i L. Cappelletti, potom Estrada de Solà i S. Delaude, u svojstvu agenata,

tuženika,

povodom zahtjeva, s jedne strane, na temelju članka 263. UFEU-a za poništenje Odluke Komisije C(2014) 4485 *final* od 27. lipnja 2014. o povratu dijela financijskoga doprinosa isplaćenoga tužitelju pri provedbi triju sporazuma o bespovratnim sredstvima sklopljenih u okviru posebnog programa „Civilno pravosuđe", i, s druge strane, zahtjeva, na temelju članka 272. UFEU-a, da se Komisiji naloži da tužitelju plati preostali iznos koji mu se duguje na temelju triju sporazuma o bespovratnim sredstvima u visini od 49 172,52 eura kao i naknadu štete,

OPĆI SUD (prvo prošireno vijeće)

u sastavu: H. Kanninen, predsjednik, I. Pelikánová, E. Buttigieg (izvjestitelj), S. Gervasoni i L. Calvo-Sotelo Ibáñez-Martín, suci,

tajnik: P. Cullen, administrator,

uzimajući u obzir pisani dio postupka i nakon rasprave održane 23. studenoga 2016.,

donosi sljedeću

* Jezik postupka: engleski

Presudu

I. Okolnosti spora

1 Tužitelj ADR Center SpA društvo je osnovano u Italiji za pružanje usluga u području izvansudskog rješavanja sporova.

A. Predmetni sporazumi o bespovratnim sredstvima

2 Europska je zajednica u prosincu 2008., zastupana po Komisiji europskih zajednica, s konzorcijima čiji je tužitelj bio koordinator sklopila tri sporazuma o bespovratnim sredstvima s oznakama JLS/CJ/2007-1/18, JLS/CJ/2007-1/19 i JLS/CJ/2007-1/21 (u daljnjem tekstu, za svaki od njih pojedinačno: Sporazum o bespovratnim sredstvima A, Sporazum o bespovratnim sredstvima B, Sporazum o bespovratnim sredstvima C i, zajedno: sporazumi o bespovratnim sredstvima), u okviru provedbe posebnog programa uspostavljenoga Odlukom br. 1149/2007/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 25. rujna 2007. o uspostavi posebnog programa „Civilno pravosuđe" za razdoblje 2007. – 2013. u okviru općeg programa „Temeljna prava i pravosuđe" (SL 2007., L 257, str. 16.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 10., str. 132.).

1. Sporazum o bespovratnim sredstvima A

3 Sporazum o bespovratnim sredstvima A odnosio se na mjeru pod naslovom „troškovi neprimjene izvansudskog rješavanja sporova – Studija i izlaganje stvarnih troškova trgovačkih sporova unutar Zajednice (The costs of non ADR – Surveying and showing the actual costs of intra-community commercial litigation)". Ta mjera sastojala se u provođenju studije s ciljem analize troškova neprimjene izvansudskog rješavanja sporova u sektoru trgovine.

4 Sporazum o bespovratnim sredstvima A u svojem članku I.2.2. propisivao je da je trajanje predmetne mjere dvanaest mjeseci. Trajanje te mjere produljeno je na šesnaest mjeseci, do 10. travnja 2010., na temelju dodatka ugovoru potpisanog 17. prosinca 2009.

5 Iz članaka I.4.2. i I.4.3. Sporazuma o bespovratnim sredstvima A proizlazi da je cjelokupni iznos prihvatljivih troškova procijenjen u visini od 216 880 eura i da su bespovratna sredstva određena u maksimalnom iznosu od 173 000 eura, koji odgovara stopi od 79,8 % procijenjenih prihvatljivih troškova.

2. Sporazum o bespovratnim sredstvima B

6 Sporazum o bespovratnim sredstvima B odnosio se na mjeru pod naslovom „Olakšavanje pristupa u Europskoj uniji informativnim sastancima o mirenju: video vodič namijenjen olakšavanju rješavanja sporova (Making information sessions on the use of mediation easily available throughout the EU: A video guide to facilitate settlement)". Ta mjera sastojala se u izradi specijaliziranih video uradaka namijenjenih senzibiliziranju pravnika i stranaka u sporovima o prirodi i korisnosti mirenja u prekograničnim sporovima.

7 Iz članka I.2.2. Sporazuma o bespovratnim sredstvima B proizlazi da je predviđeno trajanje mjere bilo 18 mjeseci i da je trebala završiti 9. lipnja 2010.

8 Iz članaka I.4.2. i I.4.3. Sporazuma o bespovratnim sredstvima B proizlazi da je cjelokupni iznos prihvatljivih troškova procijenjen u visini od 243 500 eura i da su bespovratna sredstva određena u maksimalnom iznosu od 194 000 eura, koji odgovara stopi od 79,7 % procijenjenih prihvatljivih troškova.

3. Sporazum o bespovratnim sredstvima C

9 Sporazum o bespovratnim sredstvima C odnosio se na mjeru pod naslovom „Više od pobjede: uspješno mirenje pri zastupanju stranaka (Beyond winning: successful mediation advocacy in representing clients)”. Glavni cilj mjere bio je informiranje odvjetnika o mogućnosti pokretanja postupaka mirenja i da im se omogući da bolje razumiju prednosti mirenja.

10 Iz članka I.2.2. Sporazuma o bespovratnim sredstvima C proizlazi da je predviđeno trajanje mjere bilo 18 mjeseci i da je trebala završiti 9. lipnja 2010.

11 Iz članaka I.4.2. i I.4.3. Sporazuma o bespovratnim sredstvima C proizlazi da je cjelokupni iznos prihvatljivih troškova procijenjen u visini od 241 856 eura i da su bespovratna sredstva određena u maksimalnom iznosu od 193 000 eura, koji odgovara stopi od 79,8 % procijenjenih prihvatljivih troškova.

4. Struktura i relevantne odredbe koje su zajedničke sporazumima o bespovratnim sredstvima

a) Struktura

12 Svi sporazumi o bespovratnim sredstvima sadržavali su posebne uvjete, u kojima je numeracija članaka sadržavala latinski broj I, opće uvjete, u kojima je numeracija članaka sadržavala latinski broj II, i četiri priloga. Također je ugovoreno da odredbe iz posebnih uvjeta imaju prednost u primjeni pred ostatkom sporazuma, da odredbe iz općih uvjeta imaju prednost u primjeni pred odredbama iz priloga i da odredbe iz sporazuma imaju prednost pred sadržajem poziva za podnošenje prijedloga i sadržajem vodiča u vezi s podnošenjem zahtjeva za bespovratna sredstva (u daljnjem tekstu: vodič za podnositelje zahtjeva za bespovratna sredstva). Bilo je međutim navedeno da se dva posljednja dokumenta trebaju koristiti u „dopunske svrhe”.

b) Podnošenje izvješća i ostalih dokumenata

13 Iz zajedničkog tumačenja članaka I.6. i II.15.4. sporazumâ o bespovratnim sredstvima proizlazi da je koordinator trebao podnijeti, u roku o dva mjeseca nakon završetka mjere, kao prvo, konačno izvješće o provedbi mjere, kao drugo, konačni financijski izvještaj o stvarno nastalim prihvatljivim troškovima, u skladu sa strukturom nacrta proračuna i u kojem se koristi isti opis, i, kao treće, potpuni sažeti izvještaj o prihodima i troškovima mjere (u daljnjem tekstu ta tri dokumenta zajedno: konačno izvješće).

c) Komisijina plaćanja

14 Članak I.5. sporazumâ o bespovratnim sredstvima propisivao je da će Komisija dodijeliti predfinanciranja korisnicima i da će se plaćanje iznosa izvršiti po završetku mjere. Uz zahtjev za plaćanje iznosa trebalo je priložiti osobito konačno izvješće o tehničkoj provedbi mjere i konačni financijski izvještaj, a Komisija je imala na raspolaganju 90 dana za prihvaćanje ili odbijanje izvješća i isplatu iznosa ili traženje dodatne dokumentacije ili informacija. Korisnik je imao 30 kalendarskih dana za dostavu dodatnih informacija ili novog izvješća.

d) Mjerodavno pravo i nadležni sud

15 Članak I.9. sporazumâ o bespovratnim sredstvima propisivao je:

„Na bespovratna sredstva primjenjuju se odredbe sporazuma, primjenjive odredbe prava Zajednice i, podredno, belgijsko pravo u području bespovratnih sredstava.

Korisnici mogu podnijeti tužbu protiv Komisijine odluke u vezi s primjenom odredbi sporazumâ kao i načinima njegove primjene Prvostupanjskom sudu Europskih zajednica i, u slučaju žalbe, Sudu Europskih zajednica."

e) Prihvatljivi troškovi

16 Članak II.14.1. sporazumâ o bespovratnim sredstvima u vezi s prihvatljivim troškovima propisivao je kako slijedi:

„Kako bi se mogli smatrati prihvatljivim troškovima mjera, ti troškovi moraju ispunjavati sljedeće opće kriterije:

– moraju biti u vezi s predmetom sporazuma i predviđeni u nacrtu proračuna koji mu je priložen;

– biti nužni za provedbu mjera koje čine predmet sporazuma;

– biti razumni i opravdani […];

– nastati za vrijeme trajanja mjere […];

– biti troškovi koji su stvarno nastali korisnicima, zabilježeni u njihovu računovodstvu u skladu s primjenjivim računovodstvenim načelima i prijavljeni u skladu s primjenjivim poreznim i socijalnim zakonodavstvom;

– biti odredivi i provjerljivi.

Korisnikovi interni računovodstveni i kontrolni postupci moraju omogućiti izravnu usporedbu troškova i prihoda prijavljenih na temelju mjere s odgovarajućim računovodstvenim izvještajima i popratnim dokumentima."

f) Izvršne isprave

17 Članak II.19.5. sporazumâ o bespovratnim sredstvima propisivao je:

„Korisnici su upoznati s činjenicom da na temelju članka 256. Ugovora o Europskoj zajednici, Komisija može formalno odrediti iznos potraživanja od dužnika koji nisu države, na temelju odluke koja je izvršiva. Protiv te odluke može se podnijeti tužba pred Prvostupanjskim sudom Europskih zajednica."

g) Kontrole i revizije

18 Članak II.20. sporazumâ o bespovratnim sredstvima sadržavao je sljedeće bitne odredbe:

„II.20.1.Koordinator se obvezuje dostaviti sve informacije koje je odredila Komisija ili bilo koje drugo vanjsko tijelo koje je odredila Komisija radi provjere izvršavaju li se mjere i odredbe sporazuma na pravilan način. Ako Komisija tako želi, ona može zatražiti da te informacije dostavi izravno sukorisnik.

II.20.2.Korisnici za Komisiju čuvaju na raspolaganju sve izvornike dokumenata, među kojima osobito računovodstvene i porezne dokumente, ili, u iznimnim i opravdanim slučajevima, ovjerene preslike izvornih dokumenta u vezi sa sporazumom o bespovratnim sredstvima, sačuvane na primjerenim medijima kojima se osigurava njihov integritet u skladu s primjenjivim nacionalnim pravom, u razdoblju od pet godina od dana plaćanja iznosa iz članka I.5.

II.20.3.Korisnici prihvaćaju to da Komisija, bilo izravno uz pomoć vlastitog osoblja bilo posredstvom bilo kojeg vanjskog tijela koje je ovlastila za te svrhe, može izvršiti reviziju korištenja bespovratnih sredstva. Takve revizije mogu se izvršiti tijekom cijelog razdoblja izvršavanja sporazuma do plaćanja iznosa, kao i tijekom razdoblja od pet godina počevši od dana plaćanja iznosa. Kada je to primjereno, rezultati tih revizija mogu dovesti do toga da Komisija donese odluke o povratu sredstava.

II.20.4.Korisnici se obvezuju da će Komisiji i vanjskim osobama ovlaštenima od strane Komisije osigurati pravo primjerenog pristupa mjestima i prostorijama gdje se mjera provodi, kao i svim informacijama potrebnim za provođenje tih revizija, uključujući i informacije u elektronskom obliku […]”

B. Provedba Sporazuma o bespovratnim sredstvima

1. Sporazum o bespovratnim sredstvima A

19 Komisija je 19. veljače 2009. izvršila isplatu predfinanciranja u iznosu od 121 100 eura u korist konzorcija s kojim je posredstvom tužitelja sklopila Sporazum o bespovratnim sredstvima A. Predmetna mjera završila je 10. travnja 2010. Konačno izvješće u vezi s tom mjerom Komisiji je dostavljeno 9. lipnja 2010. Komisija je dopisom od 26. srpnja 2010. zatražila od tužitelja određen broj popratnih dokumenata u vezi s troškovima koje je iskazao. Tužitelj je 25. studenoga 2010. predao izmijenjeno konačno izvješće. Komisija je dopisom od 17. prosinca 2010. obavijestila tužitelja da će, nakon što je on dostavio dodatne dokumente, platiti iznos koji će sada biti u visini od 17 557,97 eura. Iz toga slijedi da je ukupni iznos financijskoga doprinosa Europske unije za provođenje te mjere u tom trenutku bio 138 657,97 eura, što je odgovaralo stopi od 79,8 % iskazanih prihvatljivih troškova.

2. Sporazum o bespovratnim sredstvima B

20 Komisija je 19. veljače 2009. izvršila isplatu predfinanciranja u iznosu od 135 800 eura u korist konzorcija s kojim je posredstvom tužitelja sklopila Sporazum o bespovratnim sredstvima B. Mjera o kojoj je riječ završila je 9. lipnja 2010. Konačno izvješće u vezi s tom mjerom Komisiji je dostavljeno 4. kolovoza 2010. Komisija je dopisom od 30. kolovoza 2010. obavijestila tužitelja o svojoj namjeri da ostvari povrat sredstava u iznosu od 121 802,84 eura. Tužitelj je 27. listopada 2010. predao izmijenjeno konačno izvješće. Tužitelj je 10. siječnja 2011. dostavio nove informacije u vezi s njemu nastalim prihvatljivim troškovima. Komisija je dopisom od 7. veljače 2011. obavijestila tužitelja o donošenju naloga za povrat iznosa od 6236,38 eura. Iz toga slijedi da je ukupni iznos financijskoga doprinosa Europske unije za provođenje te mjere u tom trenutku bio 129 563,62 eura.

3. Sporazum o bespovratnim sredstvima C

21 Komisija je 19. veljače 2009. izvršila isplatu predfinanciranja u iznosu od 135 100 eura u korist konzorcija s kojim je posredstvom tužitelja sklopila Sporazum o bespovratnim sredstvima C. Mjera o kojoj je riječ završila je 9. lipnja 2010. Konačno izvješće u vezi s tom mjerom Komisiji je dostavljeno 21. srpnja 2010. Komisija je dopisom od 24. kolovoza 2010. obavijestila tužitelja o svojoj namjeri da ostvari povrat sredstava u iznosu od 49 960,11 eura. Tužitelj je 19. listopada 2010. predao izmijenjeno konačno izvješće. Komisija je dopisom od 14. prosinca 2010. obavijestila tužitelja da će, nakon što je

on dostavio dodatne dokumente, platiti iznos koji će sada biti u visini od 27 484,33 eura. Iz toga slijedi da je ukupni iznos financijskoga doprinosa Europske unije za provođenje te mjere u tom trenutku bio 162 584,33 eura.

C. Revizija

22 Komisija je dopisom od 22. lipnja 2011. obavijestila tužitelja o svojoj namjeri da na temelju članka II.20. sporazumâ o bespovratnim sredstvima provede reviziju mjera o kojima je riječ. Tu reviziju je trebalo provesti revizorsko društvo izvan Komisije.

23 Revizija je provedena između 17. i 26. srpnja 2011. u uredima tužitelja u Rimu (Italija).

24 Revizori su 23. studenoga 2011. dostavili Komisiji tri inicijalna nacrta revizorskih izvješća, po jedan za svaku od mjera o kojima je riječ, u kojima je odlučeno da se znatni dio troškova koji su proglašeni neprihvatljivima treba odbiti. Tužitelj je dopisom od 22. prosinca 2011. osporio sadržaj tih inicijalnih nacrta revizorskih izvješća.

25 Revizori su 25. siječnja 2012. tužitelju dostavili tri revidirana nacrta revizorskih izvješća, u kojima su u biti ostali pri svojim zaključcima o odbijanju značajnog dijela troškova koji su proglašeni neprihvatljivima (u daljnjem tekstu: revidirani nacrti revizorskih izvješća). Tužitelj je dopisom od 15. veljače 2012. osporio sadržaj tih revidiranih nacrta revizorskih izvješća.

26 Revizori su 26. travnja 2012. Komisiji dostavili konačna revizorska izvješća.

27 Komisija je trima dopisima od 10. lipnja 2013. tužitelju dostavila konačna revizorska izvješća u vezi s predmetnim mjerama i obavijestila ga da prihvaća u njima iznesene zaključke i preporuke.

28 U konačnom revizorskom izvješću koje se odnosi na mjeru iz Sporazuma o bespovratnim sredstvima A zaključeno je da su, među troškovima koje je iskazao tužitelj, oni neprihvatljivi iznosili 116 610,49 eura. Revizori su također istaknuli da je postojao rizik da su se određeni naplatni dani u okviru te mjere a u vezi s uslugama koje je pružio jedan od stručnjaka angažiran od strane tužitelja, koji je također bio jedan od dvojice suvlasnika tužitelja (u daljnjem tekstu: stručnjak X), mogli, u stvarnosti, odnositi na aktivnosti u vezi s drugim mjerama. Troškovi u vezi s kojima je postojao taj rizik i u odnosnu na čiju prihvatljivost su revizori izrazili rezervu iznosili su 9418,75 eura. Revizori su od tužitelja zatražili dostavljanje izvadaka iz financijskih izvješća podnesenih u okviru drugih mjera da bi otklonili sumnje u vezi s time jesu li troškovi iskazani od strane navedenog stručnjaka stvarno nastali, no tužitelj je odbio taj zahtjev s obrazloženjem da zatražene informacije nisu bile obuhvaćene tom revizijom.

29 U konačnom revizorskom izvješću koje se odnosi na mjeru iz Sporazuma o bespovratnim sredstvima B zaključeno je da su, među troškovima koje je iskazao tužitelj, oni neprihvatljivi iznosili 196 687,61 eura. Revizori su također naveli da je postojao rizik da su se određeni naplatni dani u okviru te mjere, a u vezi s uslugama koje su pružila dva stručnjaka angažirana od strane tužitelja koja su također bila dva suvlasnika tužitelja (u daljnjem tekstu: stručnjak X i stručnjak Y), mogli, u stvarnosti, odnositi na aktivnosti u vezi s drugim mjerama. Troškovi u vezi s kojima je postojao taj rizik i u odnosnu na čiju prihvatljivost su revizori izrazili rezervu iznosili su 9923,68 eura. Tužitelj je ponovo dobio zahtjev revizora da im dostavi dokumente koji su im navodno bili relevantni za potvrđivanje prihvatljivosti tih troškova, s obrazloženjem da ti dokumenti nisu bili obuhvaćeni tom revizijom.

30 U konačnom revizorskom izvješću koje se odnosi na mjeru iz Sporazuma o bespovratnim sredstvima C zaključeno je da su, među troškovima koje je iskazao tužitelj, oni neprihvatljivi iznosili 43 190,57 eura. Revizori su istaknuli da su se dodatni troškovi u iznosu od 44 270,22 eura također mogli smatrati neprihvatljivima zbog istog rizika poput onoga identificiranoga u reviziji navedene mjere i u vezi s

njima su izrazili rezervu. Tužitelj je ponovo dobio zahtjev revizora da im dostavi dokumente koji su im navodno bili relevantni na isti način kao u okviru revizija mjera na koje se odnose sporazumi o bespovratnim sredstvima A i B.

31 Komisija je u dopisima od 10. lipnja 2013. obavijestila tužitelja da iznosi čiji povrat treba osigurati dosežu 62 649,47 eura za mjeru iz Sporazuma o bespovratnim sredstvima A, 78 991,12 eura za mjeru iz Sporazuma o bespovratnim sredstvima B i 52 634,75 eura za mjeru iz Sporazuma o bespovratnim sredstvima C. Pri izračunu tih iznosa, Komisija je zauzela stav da su neprihvatljivi i oni troškovi u vezi s čijom prihvatljivosti su revizori izrazili rezervu, odnosno troškovi u visini od 9418,75 eura za prvu mjeru, 9923,68 eura za drugu mjeru i 44 270,22 eura za treću mjeru. Komisija je u vezi s tim troškovima navela da se oni mogu, u završnici, smatrati prihvatljivim pod uvjetom da tužitelj do 10. srpnja 2013. dostavi dokumente koje su zatražili revizori i da Komisija usvoji te dokumente. Ona je u dopisima od 10. lipnja 2013. također obavijestila tužitelja da će mu u roku od mjesec dana poslati obavijesti o terećenju i da može ostvariti povrat dospjelih iznosa, s kamatama, ovisno o slučaju prijebojem ili prisilnim izvršenjem. Naposljetku, Komisija je u svojim dopisima iznijela isprike za nepravodobnu dostavu konačnih revizorskih izvješća.

32 Tužitelj je dopisom od 9. srpnja 2013. osporio zaključke iz konačnih revizorskih izvješća i istaknuo da su Komisijini nalozi za povrat nevaljani zbog toga što su izdani više od dvije godine nakon završetka revizije. Također je zatražio sastanak s nadležnim službama Komisije.

33 Komisija je dopisom od 6. kolovoza 2013. obavijestila tužitelja da se sastanak može održati u rujnu 2013.

34 Telefonska konferencija održana je 30. rujna 2013. između nadležnih službi Komisije i tužitelja i dogovoreno je da će se tužitelju dati dodatno vrijeme za ispitivanje utvrđenja revizora.

35 Tužitelj je dopisom od 7. listopada 2013. dostavio dodatna očitovanja u vezi s revizijama predmetnih mjera. Istaknuo je da su te revizije nevaljane i da Komisijine naloge za povrat treba odbiti s obzirom na to da metodologija korištena u revizijama nije utvrđena na temelju zajedničkog dogovora, da su mu konačna revizorska izvješća i nalozi za povrat dostavljeni sa zakašnjenjem te da se zaključci revizora temelje na pogrešnim pretpostavkama. Također je istaknuo da mu Komisija, prema njegovoj analizi prihvatljivih troškova nastalih u vezi s provedbom navedenih mjera, duguje iznos od 49 172,52 eura te je obrazložio način izračuna tih troškova.

36 Komisija je u dopisu od 16. listopada 2013. utvrdila da svojim dopisom od 7. listopada 2013. nije dostavio dokaze koji bi potvrdili prihvatljivost odbijenih troškova. Stoga je ona tužitelju dostavila obavijesti o terećenju br. 3241311168, 3241311170 i 3241311175, koje su dospijevale na dan 29. studenoga 2013., za sljedeće iznose: 62 649,47 eura za mjeru iz Sporazuma o bespovratnim sredstvima A, 78 991,12 eura za mjeru iz Sporazuma o bespovratnim sredstvima B i 52 634,75 eura za mjeru iz Sporazuma o bespovratnim sredstvima C. U obavijesnima o terećenju navedeno je da će se dugovani iznosi u slučaju neplaćanja na dan dospijeća uvećati za zatezne kamate.

37 Tužitelj je dopisom od 13. studenoga 2013. osporio sadržaj Komisijina dopisa od 16. listopada 2013. kao i izjave o terećenju priložene tom dopisu i zatražio novi sastanak s Komisijom. Tom dopisu priložio je među ostalim *pro forma* račun na iznos od 64 436,38 eura i dvije zadužnice, prvu na iznos od 3663,21 eura i drugu na iznos od 11 600,75.

38 Pismom od 6. prosinca 2013. Komisija je obavijestila tužitelja da su pokrenuti postupci za povrat dospjelih iznosa i da je okončan kontradiktorni postupak. Također je potvrdila da su potraživanja spram tužitelja sigurna i dospjela u smislu članka 81. Delegirane uredbe Komisije (EU) br. 1268/2012 od 29. listopada 2012. o pravilima za primjenu Uredbe (EU, Euratom) br. 966/2012 Europskog parlamenta i Vijeća o financijskim pravilima koja se primjenjuju na opći proračun Unije (SL 2012.,

L 362, str. 1.) (posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 1., svezak 9., str. 183.). Također je obavijestila tužitelja o pravnim sredstvima koja su mu bila na raspolaganju i navela da nije potreban novi sastanak s njezinim službama.

39 Komisija je poslala podsjetnike 16. prosinca 2013. i pisma opomene 26. veljače 2014.

40 U međuvremenu je 21. siječnja 2014. održan sastanak između Komisijinih službi i tužitelja.

41 Komisija je 27. lipnja 2014. na temelju članka 299. UFEU-a i članka 79. stavka 2. Uredbe (EU, Euratom) br. 966/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2012. o financijskim pravilima koja se primjenjuju na opći proračun Unije i o stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ, Euratom) br. 1605/2002 (SL 2012., L 298, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 1., svezak 7., str. 248.) (u daljnjem tekstu: Financijska uredba) donijela Odluku C(2014) 4485 *final* o povratu iznosa od 194 275,34 na ime glavnice koju duguje tužitelj u vezi s provedbom ugovora o bespovratnim sredstvima, uvećane za iznos od 3236 eura na ime zateznih kamata do 30. travnja 2014. i dodatnog iznosa od 21,30 eura za svaki dan zakašnjenja od 1. svibnja 2014. (u daljnjem tekstu: pobijana odluka).

42 U članku 4. pobijane odluke određeno je osobito da je ta odluka izvršna isprava u smislu prvog stavka članka 299. UFEU-a.

II. Postupak i zahtjevi stranaka

43 Tužbom podnesenom tajništvu Općeg suda 30. kolovoza 2014. tužitelj je pokrenuo ovaj postupak.

44 Pisani postupak zaključen je podnošenjem odgovora na repliku 6. svibnja 2015.

45 Tužitelj je 21. siječnja 2016. zasebnim aktom podnesenim tajništvu Općeg suda podnio zahtjev za privremenu pravnu zaštitu. Predsjednik Općeg suda rješenjem je od 22. siječnja 2016. na temelju članka 157. stavka 2. Poslovnika Općeg suda odredio privremenu suspenziju prisilnoga izvršenja pobijane odluke do donošenja rješenja kojim će se pravomoćno odlučiti o tužiteljevu zahtjevu. Taj je zahtjev pravomoćno odbijen rješenjem predsjednika Općeg suda od 7. travnja 2016., a odluka o troškovima odgođena je do donošenja presude.

46 Opći je sud (prvo vijeće) na temelju prijedloga suca izvjestitelja 12. srpnja 2016. u okviru mjera upravljanja postupkom predviđenih člankom 89. Poslovnika strankama postavio pitanja u pisanom obliku, na koja su one odgovorile u određenom roku.

47 Opći je sud 14. rujna 2016. na prijedlog prvog vijeća i primjenom članka 28. Poslovnika odlučio uputiti predmet proširenom sastavu suda.

48 Opći je sud (prvo prošireno vijeće) na prijedlog suca izvjestitelja 16. rujna 2016. odlučio otvoriti usmeni dio postupka.

49 Opći je sud (prvo prošireno vijeće) na prijedlog suca izvjestitelja 6. listopada 2016. u okviru mjera upravljanja postupkom predviđenih člankom 89. Poslovnika strankama postavio pitanja u pisanom obliku te je od njih tražio podnošenje određenih dokumenata. Stranke su udovoljile zahtjevima Općeg suda u određenom roku.

50 Na raspravi održanoj 23. studenoga 2016. saslušana su izlaganja stranaka i njihovi odgovori na pitanja Općeg suda.

51 Tužitelj od Općeg suda zahtijeva da:

– poništi pobijanu odluku;

– naloži Komisiji plaćanje bez odgode iznosa koji mu se duguje na temelju sporazumâ o bespovratnim sredstvima u visini od 49 172,52 eura;

– naloži Komisiji plaćanje bez odgode naknade štete koja mu je nastala zbog povrede ugleda i zbog vremena koje je njegovo osoblje uložilo za obranu njegovih interesa u okviru upravnih i sudskih postupaka;

– Komisiji naloži snošenje troškova.

52 Komisija od Općeg suda zahtijeva da:

– odbije tužbu kao neosnovanu;

– odbije zahtjeve za plaćanje preostalog iznosa i za naknadu štete kao nedopuštene i, u svakom slučaju, kao neosnovane;

– naloži tužitelju snošenje troškova.

III. Pravo

A. Dopuštenost

1. Dopuštenost drugog dijela tužbenog zahtjeva

53 Komisija je u pisanom postupku istaknula prigovor nedopuštenosti u vezi s drugim dijelom tužbenog zahtjeva s obrazloženjem da plaćanje iznosa koji navodno preostaje za isplatu na temelju sporazumâ o bespovratnim sredstvima nije obuhvaćeno ovom tužbom koja je tužba za poništenje. Također, prema ustaljenoj sudskoj praksi Opći sud ne može izdavati naloge institucijama ili umjesto njih donositi odluke u okviru nadzora zakonitosti koji izvršava.

54 Tužitelj se nije očitovao o tom prigovoru nedopuštenosti u tijeku pisanog postupka.

55 Potrebno je podsjetiti da je tužitelj u okviru drugog dijela svojeg tužbenog zahtjeva zatražio od Općeg suda da naloži Komisiji plaćanje bez odgode iznosa koji joj se još duguje na temelju sporazumâ o bespovratnim sredstvima u visini od 49 172,52 eura.

56 Dopuštenost ovog dijela tužbenog zahtjeva ovisi o pravnoj prirodi ove tužbe. Naime, ako se pokaže da je ovo uistinu tužba za poništenje utemeljena na članku 263. UFEU-a onda ovaj dio tužbenog zahtjeva nije dopušten jer, u skladu s ustaljenom sudskom praksom, Opći sud ne može izdavati naloge institucijama ili umjesto njih donositi odluke u okviru nadzora zakonitosti koji izvršava, već je na tijelu o kojem je riječ da poduzme mjere potrebne za izvršenje presude donesene povodom tužbe za poništenje (vidjeti presudu od 17. lipnja 2010., CEVA/Komisija, T-428/07 i T-455/07, EU:T:2010:240, t. 56. i navedenu sudsku praksu).

57 U konkretnom slučaju, tužitelj je u aktu kojim se pokreće postupak pod naslovom „vrsta pravnog sredstva” naveo da je riječ o tužbi za poništenje.

58 Međutim, tužitelj je u okviru odgovora na jedno pisano pitanje Općeg suda precizirao da ovu tužbu treba razumjeti na način da se ne temelji samo na članku 263. UFEU-a, koji bi bio pravni temelj prvog dijela tužbenog zahtjeva, već također na članku 272. UFEU-a koji bi bio pravni temelj drugog dijela tužbenog zahtjeva te se u potporu svojoj tvrdnji pozvao na presudu od 6. listopada 2015. Technion i Technion Research & Development Foundation/Komisija (T-216/12, EU:T:2015:746). Komisija je u okviru svojeg odgovora na isto pisano pitanje Općeg suda također navela da se, prema njezinu shvaćanju, ova tužba u stvarnosti temelji i na članku 263. UFEU-a i na članku 272. UFEU-a i da je taj dvostruki pravni temelj tužbe u skladu s presudom od 6. listopada 2015. Technion i Technion Research & Development Foundation/Komisija (T-216/12, EU:T:2015:746).

59 Treba podsjetiti da je u točki 55. presude od 6. listopada 2015., Technion i Technion Research & Development Foundation/Komisija (T-216/12, EU:T:2015:746) Opći sud istaknuo da je tužba o kojoj je bila riječ unatoč njezinoj izričitoj utemeljenosti na članku 263. UFEU-a imala dvostruki cilj, na način da se njome željelo ishoditi ne samo poništenje pobijane odluke, nego i utvrđenje Općeg suda da Komisija nije imala sporno ugovorno potraživanje. Pošavši od pretpostavke da, s jedne strane, u okviru tužbe za poništenje utemeljene na članku 263. UFEU-a sud Unije nije nadležan za ispitivanje deklaratornih tužbi i, s druge strane, da je ugovor o kojem je riječ u tom predmetu sadržavao arbitražnu klauzulu u smislu članka 272. UFEU-a, Opći je sud u točki 57. te presude provjerio je li u tom slučaju bilo moguće djelomično preinačiti tu tužbu u tužbu podnesenu kako na temelju članka 263. UFEU-a s ciljem poništenja odluke koja se pobijala u tom predmetu tako i na temelju članka 272. UFEU-a s ciljem utvrđenja da Komisija nije imala sporno ugovorno potraživanje.

60 U točki 60. presude od 6. listopada 2015. Technion i Technion Research & Development Foundation/Komisija (T-216/12, EU:T:2015:746) Opći je sud precizirao da je preinaka tužbe bez utjecaja na prava na obranu tužene institucije moguća ako se, s jedne strane, tužitelj tomu izričito ne protivi i ako se, s druge strane, u tužbi navodi barem jedan tužbeni razlog vezan uz povredu pravila kojima se uređuje dotični ugovorni odnos sukladno odredbama članka 44. stavka 1. točke (c) Poslovnika od 2. svibnja 1991.

61 U konkretnom slučaju, uzimajući u obzir odgovore stranaka na pisano pitanje Opće suda (vidjeti točku 58. ove presude), sadržaj drugog dijela tužbenog zahtjeva iz kojeg se vidi da postoji spor ugovorne prirode i uzimajući u obzir činjenicu da se taj tužbeni zahtjev poziva na tužbene razloge i argumente koji se temelje na Komisijinoj povredi odredbi sporazumâ o bespovratnim sredstvima, ovu tužbu treba djelomično preinačiti u tužbu podnesenu kako na temelju članka 263. UFEU-a s ciljem poništenja pobijane odluke tako i na temelju članka 272. UFEU-a s ciljem, osobito, da Opći sud naloži Komisiji plaćanje bez odgode preostalog iznosa koji se tužitelju duguje na temelju sporazumâ o bespovratnim sredstvima u visini od 49 172,52 eura.

62 Uzimajući u obzir ovu djelomičnu preinaku treba zaključiti da se drugi dio tužbenog zahtjeva temelji na prikladnom pravnom temelju, odnosno članku 272. UFEU-a. Naime, ta posljednja odredba definira sud Unije kao sud neograničene nadležnosti, i time mu omogućuje da za razliku od odlučivanja u postupku ocjene zakonitosti zatražene na temelju članka 263. UFEU-a ispituje sve vrste tužbi na temelju arbitražne klauzule (vidjeti presudu od 6. listopada 2015., Technion i Technion Research & Development Foundation/Komisija, T-216/12, EU:T:2015:746, t. 57. i navedenu sudsku praksu). Iz toga slijedi da je taj dio tužbenog zahtjeva dopušten.

2. Dopuštenost trećeg dijela tužbenog zahtjeva

63 Komisija je istaknula prigovor nedopuštenosti u vezi s trećim dijelom tužbenog zahtjeva s obrazloženjem da navedeni dio osobito nije u skladu s uvjetima iz članka 44. stavka 1. točaka (c) i (d) Poslovnika od 2. svibnja 1991.

64 Tužitelj se nije očitovao o Komisijinu prigovoru nedopuštenosti.

65 Općі sud podsjeća da, na temelju članka 44. stavka 1. točke (c) Poslovnika od 2. svibnja 1991., koji se primjenjivao u vrijeme podnošenja ove tužbe, u svakoj tužbi mora biti naveden predmet spora i sažeti prikaz istaknutih tužbenih razloga.

66 Da bi ti zahtjevi bili ispunjeni, tužba za naknadu štete koju je nanijela institucija Unije mora sadržavati elemente na temelju kojih je moguće identificirati postupanje zbog kojeg tužitelj prigovara instituciji, razloge zbog kojih tužitelj smatra da postoji kauzalna veza između postupanja i štete za koju tvrdi da ju je pretrpio kao i narav i opseg te štete (vidjeti presudu od 15. lipnja 1999., Ismeri Europa/Revizorski sud, T-277/97, EU:T:1999:124, t. 30. i navedenu sudsku praksu).

67 U konkretnom slučaju, treći dio tužbenog zahtjeva u vezi s dosuđivanjem naknade štete ne temelji se ni na kakvim argumentima, a tužitelj se u tom dijelu tužbenog zahtjeva ograničio na izjavu da traži naknadu štete „zbog štete nanesene njegovu međunarodnom ugledu i štete nastale zbog vremena koje je njegovo stručno osoblje uložilo za obranu predmeta u kojem je zahtjev neosnovan”. Međutim, te optužbe ne ispunjavaju niti jedan od tri uvjeta navedena u točki 66. ove presude. Iz toga slijedi da taj dio tužbenog zahtjeva treba odbiti kao nedopušten.

B. Meritum

1. Uvodne napomene

68 Treba podsjetiti da je nakon djelomične preinake ove tužbe na Općem sudu da ispita, s jedne strane, zahtjev na temelju članka 263. UFEU-a za poništenje pobijane odluke iz prvog dijela tužbenog zahtjeva i, s druge strane, zahtjev na temelju članka 272. UFEU-a iz drugog dijela tužbenog zahtjeva kojim se traži da se Komisiji naloži da tužitelju plati preostali iznos koji mu ona duguje na temelju sporazumâ o bespovratnim sredstvima u visini od 49 172,52 eura (vidjeti točku 61. ove presude).

69 U prilog osnovanosti tužbe tužitelj ističe pet tužbenih razloga. Prvi tužbeni razlog temelji se na tomu da se stranke nikada nisu sporazumjele u vezi s pravilima revizije koja su primijenili revizori. Drugi tužbeni razlog temelji se na nerazumnom zakašnjenju u dostavi tužitelju konačnih revizorskih izvješća i na tome da je Komisija općenito loše postupala u vezi s mjerama o kojima je riječ. Treći tužbeni razlog temelji se na tome da je Komisija povrijedila svoju obvezu da postupa u skladu sa svojim teretom dokazivanja. Četvrti tužbeni razlog temelji se na greškama u konačnim revizorskim izvješćima, a peti tužbeni razlog, koji se prvi put navodi u replici, temelji se na nenadležnosti Komisije za donošenje pobijane odluke.

70 U tom pogledu treba podsjetiti da sud Unije treba, kada odlučuje u postupku povodom tužbe za poništenje na temelju odredbi članka 263. UFEU-a, ocijeniti zakonitost pobijanoga akta s obzirom na Ugovor ili bilo koje pravno pravilo vezano za njegovu primjenu i, dakle, s obzirom na pravo Unije. S druge strane, u okviru tužbe koja je podnesena na temelju članka 272. UFEU-a, tužitelj može prigovoriti instituciji o kojoj je riječ samo povrede ugovornih odredbi ili prava koje se primjenjuje na ugovor (vidjeti u tom smislu presudu od 27. rujna 2012., Applied Microengineering/Komisija, T-387/09, EU:T:2012:501, t. 40. i navedenu sudsku praksu).

71 Iz toga slijedi da, u ovom predmetu, u dijelu koji se odnosi na zahtjev za poništenje pobijane odluke, Općі sud može ispitati, djelujući u svojstvu suda koji ocjenjuje zakonitost, samo tužbene razloge i tužiteljeve argumente kojima on osporava zakonitost pobijane odluke s obzirom na Ugovor ili bilo koje pravno pravilo vezano za njegovu primjenu, u smislu članka 263. UFEU-a. S druge strane, kad je riječ o drugom dijelu tužbenog zahtjeva, koji se u biti odnosi na spor ugovorne prirode, Općі sud može ispitati samo, djelujući u svojstvu suda nadležnog na temelju ugovora, tužbene razloge i

argumente koji se temelje na povredi sporazumâ o bespovratnim sredstvima ili na pravu koje je na njih primjenljivo. Stoga u ovom stadiju treba jedan za drugim ispitati tužiteljeve tužbene razloge da bi se utvrdilo na koji dio tužbenog zahtjeva se odnose.

72 Tužitelj u okviru prvog tužbenog razloga u biti navodi da su revizori primijenili pravila revizije koja nisu bila ugovorena u sporazumima o bespovratnim sredstvima i koja stoga nisu bila predmet dogovora između stranaka. Na temelju toga trebalo bi poništiti pobijanu odluku. Tužitelj također navodi da je, u tom kontekstu, pobijana odluka povrijedila članak 126. stavak 2. točku (d) Financijske uredbe kojom se propisuju prihvatljivi troškovi koje treba navesti u poslovnim knjigama korisnika i utvrditi u skladu s primjenjivim računovodstvenim standardima zemlje u kojoj korisnik ima poslovni nastan te u skladu s uobičajenom praksom računovodstva korisnika.

73 Treba napomenuti da se ovaj tužbeni razlog i njemu pripadajući argumenti u stvari odnose na provedbu sporazumâ o bespovratnim sredstvima u vezi s utvrđivanjem financijskih obveza ugovornih stranaka i podrazumijeva to da Opći sud ispituje odredbe tih sporazuma i prava koje je na njih primjenjivo. Iz toga slijedi da za ovaj tužbeni razlog treba smatrati da je iznesen u potporu drugom dijelu tužbenog zahtjeva.

74 Kada je riječ o drugom tužbenom razlogu treba prije svega primijetiti da njegov naslov glasi kako slijedi: „Pobijanu odluku treba poništiti zato što je Komisija nerazumno zakasnila s dostavom završnih revizorskih izvješća i popratnih naloga za povrat sredstava.” U okviru tog tužbenog razloga tužitelj ističe dva prigovora. U vezi s prvim prigovorom tužitelj se poziva na nerazumno zakašnjenje s kojim su mu dostavljena konačna revizorska izvješća i navodi da to zakašnjenje čini povredu načela dobre uprave iz članka 41. Povelje Europske unije o temeljnim prvima. Kada je riječ o drugom prigovoru, tužitelj prigovara Komisiji da je općenito loše postupala u vezi s mjerama o kojima je riječ. Tužitelj navodi da se kao indicije toga da je riječ o lošem postupanju mogu uzeti nedostatak komunikacije Komisije s tužiteljem tijekom provođenja tih mjera, naknadna revizija vodiča za podnositelje zahtjeva za bespovratna sredstava, koji je nakon te revizije sadržavao znatno više informacija u vezi s prihvatljivim troškovima, i činjenica da su sporazumi o bespovratnim sredstvima sadržavali različite greške stilske prirode.

75 Kada je riječ o prvom prigovoru u okviru drugog tužbenog razloga, za njega treba smatrati da je iznesen u potporu drugom dijelu tužbenog zahtjeva jer tužitelj iznosi da su konačna revizorska izvješća dostavljena sa zakašnjenjem koje je bilo nerazumno. Naime, budući da je sadržaj izvješća izričito propisan u članku II.2.0. sporazumâ o bespovratnim sredstvima, navodno zakašnjenje odnosi se na provedbu sporazumâ o bespovratnim sredstvima. Istovremeno, s obzirom na tekst tužbenog razloga i na to da se tužitelj izričito poziva na povredu načela dobre uprave, odnosno općeg načela prava koje uređuje upravno postupanje jedne institucije, za ovaj prigovor također treba smatrati da je iznesen u potporu prvom dijelu tužbenog zahtjeva s ciljem poništenja pobijane odluke jer tužitelj navodi da je zakašnjenje u dostavi konačnih revizorska izvješća utjecalo na njegovu mogućnost djelotvorne obrane u upravnom postupku za povrat iznosa koji je doveo do usvajanja pobijane odluke.

76 Kada je riječ o drugom prigovoru ovog tužbenog razloga, za njega se treba smatrati da je iznesen u potporu drugom dijelu tužbenog zahtjeva jer je usmjeren na postupanje Komisije u okviru provedbe sporazumâ o bespovratnim sredstvima.

77 U okviru trećeg tužbenog razloga, tužitelj prigovara revizorima pa stoga i Komisiji, koja je usvojila konačna revizorska izvješća, da nisu udovoljili teretu dokazivanja koji su imali. Taj tužbeni razlog odnosi se na ugovorni spor između stranaka i podrazumijeva to da Opći sud ispita sporazume o bespovratnim sredstvima kao i na njih primjenjivo pravo. Iz toga slijedi da treba smatrati da je taj tužbeni razlog iznesen u potporu drugom dijelu tužbenog zahtjeva.

78 U okviru četvrtog tužbenog razloga, tužitelj se poziva na određeni broj grešaka u konačnim revizorskim izvješćima. Taj tužbeni razlog se također odnosi na ugovorni spor između stranaka i podrazumijeva to da Opći sud ispita sporazume o bespovratnim sredstvima kao i na njih primjenjivo pravo. Iz toga slijedi da treba smatrati da je taj tužbeni razlog iznesen u potporu drugom dijelu tužbenog zahtjeva.

79 Kada je riječ, naposljetku, o petom tužbenom razlogu, za njega zasigurno treba smatrati da je iznesen u potporu prvom dijelu tužbenog zahtjeva jer se temelji na Komisijinoj nenadležnosti za donošenje pobijane odluke.

80 Nakon što je utvrđeno na koje se dijelove tužbenog zahtjeva odnose izneseni tužiteljevi tužbeni razlozi, treba meritorno ispitati prvi i drugi dio tužbenog zahtjeva. Najprije valja ispitati drugi dio tužbenog zahtjeva. Naime, pobijana odluka čije se poništenje traži u okviru prvog dijela tužbenog zahtjeva čini izvršnim ugovorno potraživanje koje Komisija navodno ima spram tužitelja. Međutim, u okviru drugog dijela tužbenog zahtjeva od Općeg suda se traži da odluči o postojanju i iznosu tog ugovornog potraživanja. Budući da se činjenična osnova pobijane odluke u vezi s postojanjem i visinom ugovornog potraživanja ispituje u okviru drugog dijela tužbenog zahtjeva, iz toga s jedne strane proizlazi da taj dio tužbenog zahtjeva treba ispitati prije ispitivanja prvog dijela tužbenog zahtjeva i, s druge strane, da ocjene Općeg suda u okviru ispitivanja drugog dijela tužbenog zahtjeva treba uzeti u obzir pri nadzoru zakonitosti pobijane odluke, u okviru ispitivanja prvog dijela tužbenog zahtjeva (vidjeti u tom smislu presude od 6. listopada 2015., Technion i Technion Research & Development Foundation/Komisija, T-216/12, EU:T:2015:746, t. 72., i od 9. studenoga 2016., Trivisio Prototyping/Komisija, T-184/15, neobjavljenu, EU:T:2016:652, t. 65. i 119.).

2. Drugi dio tužbenog zahtjeva

81 Treba podsjetiti da za prvi, drugi, treći i četvrti tužbeni razlog treba smatrati da su izneseni u potporu drugom dijelu tužbenog zahtjeva. Treba započeti ispitivanjem trećeg tužbenog razloga, nakon toga ispitati četvrti i prvi tužbeni razlog i završiti ispitivanjem drugog tužbenog razloga. Uvodno, treba navesti pravila u vezi s nadležnosti Općeg suda i pravom u vezi s kojim treba ispitati prethodno navedene tužbene razloge.

a) Uvodne napomene

1) Nadležnost Općeg suda

82 Kao prvo valja podsjetiti da je, sukladno članku 272. UFEU-a, Sud nadležan donositi presude na temelju arbitražne klauzule sadržane u javnopravnom ili privatnopravnom ugovoru sklopljenom od strane Unije ili u njezino ime. Sukladno članku 256. stavku 1. UFEU-a, Opći sud nadležan je za provođenje postupka i odlučivanje u prvom stupnju u slučaju predmeta i postupaka iz članka 272. UFEU-a.

83 U konkretnom slučaju, članak I.9. drugi stavak sporazumâ o subvencijama formuliran je dovoljno široko da se njime dodijeli Općem sudu nadležnost za rješavanje drugog dijela tužbenog zahtjeva. Uostalom, stranke ne osporavaju tu nadležnost Općeg suda.

2) Pravo primjenjivo na spor

84 Opći sud, pred kojim je pokrenut spor u okviru arbitražne klauzule na temelju članka 272. UFEU-a, mora riješiti spor na temelju nacionalnog materijalnog prava primjenjivog na ugovor (presuda od 4. veljače 2016., Isotis/Komisija, T-562/13, neobjavljena, EU:T:2016:63, t. 51.).

85 U konkretnom slučaju, iz prvog stavka članka I.9. sporazumâ o bespovratnim sredstvima proizlazi da je materijalno pravo koje se primarno primjenjuje na taj sporazum pravo Unije i, podredno, belgijsko pravo o bespovratnim sredstvima. U vezi s belgijskim pravom, valja primijetiti da se, s obzirom na to da su bespovratna sredstva na koja se primjenjuju sporazumi o bespovratnim sredstvima bespovratna sredstva financirana iz proračuna Unije i da ih je dodijelila Komisija, na njih ne primjenjuju posebna belgijska pravna pravila o bespovratnim sredstvima koja dodjeljuju belgijska upravna tijela. Jedina dispozitivna pravila koja se mogu primijeniti u ovom slučaju su opća pravila belgijskoga prava koja uređuju ugovore i obveze, čija je zadaća nadoknaditi eventualni nedostatak takvih pravila na razini Unije.

86 Članak 1134. belgijskog Građanskog zakonika u svojem prvom stavku propisuje da „zakonito sklopljeni ugovori imaju snagu zakona za one koji su ih sklopili", a u svojem drugom stavku da se oni „mogu opozvati samo uzajamnom suglasnošću ili zbog razloga dopuštenih zakonom".

87 Treći stavak članka 1134. belgijskog Građanskog zakonika među ostalim propisuje da se ugovori moraju izvršavati u dobroj vjeri. Članak 1135. tog zakonika propisuje da „ugovori obvezuju ne samo onime što je u njima navedeno, već i svim posljedicama koje pravičnost, običaji ili zakon pridaju obvezi prema njezinoj prirodi". Taj članak je stoga također izraz načela izvršenja ugovorâ u dobroj vjeri.

88 Članak 1156. belgijskog Građanskog zakonika pokazuje kako se to načelo primjenjuje pri tumačenju ugovora. Tim člankom je propisano da „u ugovorima treba istražiti koja je bila zajednička volja ugovornih strana, umjesto toga da se zadrži pri doslovnom tumačenju njihovih odredbi."

89 U slučaju spora o izvršavanju ugovora teret dokazivanja uređen je odredbama članka 1315. belgijskog Građanskog zakonika prema kojem postojanje obveze mora dokazati ona stranka koja traži njezino izvršenje. Obratno, onaj tko tvrdi da je oslobođen obveze, mora dokazati plaćanje ili činjenicu na temelju koje je njegova obveza prestala.

90 Treba nadalje napomenuti da je Poslovnikom uređen postupak za ispitivanje drugog dijela tužbenog zahtjeva u okviru kojeg Opći sud djeluje u svojstvu suda nadležnog na temelju ugovora, kada mora utvrditi, u skladu s opće prihvaćenim načelom prava, da svaki sud primjenjuje vlastita pravila postupka (vidjeti u tom smislu presudu od 13. lipnja 2012., Insula/Komisija, T-246/09, neobjavljenu, EU:T:2012:287, t. 88. i navedenu sudsku praksu).

b) Treći tužbeni razlog, koji se temelji na tome da je Komisija povrijedila svoju obvezu da udovolji zahtjevu njezina tereta dokazivanja

91 U okviru trećeg tužbenog razloga tužitelj navodi da su revizori isključili brojne troškove a da nisu predočili dokaze i pritom su se pozvali samo na nedokazane pretpostavke. Kao primjer u potporu svojim optužbama tužitelj navodi zaključke revizora koji se odnose na iskazane troškove u vezi s aktivnostima stručnjaka X u okviru mjere iz Sporazuma o bespovratnim sredstvima C. Na temelju toga zaključuje da je Komisija, prihvaćajući te zaključke, povrijedila temeljno i univerzalno načelo u vezi s teretom dokazivanja prema kojem ona stranka koja iznosi tvrdnju, tu tvrdnju mora potkrijepiti relevantnim dokazima.

92 Komisija osporava osnovanost ovog žalbenog razloga.

93 Treba podsjetiti da, u skladu s temeljnim načelom kojim se uređuju financijske potpore Unije, ona subvencionira samo stvarno nastale troškove. Iz tog načela proizlazi da nije dovoljno da korisnik potpore dokaže da je projekt realiziran kako bi se dodjela specifične potpore opravdala. On mora, štoviše, dokazati da je prijavljene troškove snosio u skladu s uvjetima koji su propisani za dodjelu dotičnih potpora, pri čemu se samo opravdani troškovi mogu smatrati prihvatljivima. Njegova obveza

poštovanja propisanih financijskih uvjeta je štoviše jedna od njegovih bitnih dužnosti i, zbog toga, uvjetuje dodjelu financijskih potpora (vidjeti presudu od 24. listopada 2014., Technische Universität Dresden/Komisija, T-29/11, EU:T:2014:912, t. 71. i navedenu sudsku praksu).

94 Načelo koje se navodi u točki 93. ove presude ogleda se u ugovornim odredbama sporazumâ o bespovratnim sredstvima u vezi s uvjetima za dodjelu financiranja. Stoga, kao podsjetnik, koordinator je osobito trebao, na temelju članaka I.6. i II.15.4. tih sporazuma, nakon završetka mjere dostaviti Komisiji konačno izvješće o provedbi mjere, konačni financijski izvještaj o stvarno nastalim prihvatljivim troškovima i potpuni sažeti izvještaj o prihodima i troškovima mjere, pri čemu Komisija može, kada je potrebno, zatražiti dostavu dodatnih informacija i dokumenata. Na temelju dokumenata navedenih u članku II.15.4. tih sporazuma, Komisija utvrđuje, sukladno članku II.17. tih sporazuma i uz rezervu informacija zaprimljenih kasnije u okviru revizije provedene na temelju članka II.20. ugovora o kojima je riječ, konačan iznos bespovratnih sredstava.

95 Treba također napomenuti da Komisija može na temelju članka II.20.3. sporazumâ o bespovratnim sredstvima provesti reviziju korištenja bespovratnih sredstva, a rezultati te revizije mogu dovesti do odluka Komisije o povratu sredstava. U člancima II.20.1. i II.20.4. tih ugovora propisana je, među ostalim, obveza za korisnike bespovratnih sredstava da dostave Komisiji i osobama koje je ona ovlastila sve informacije potrebne za provjeru je li mjera provedena u skladu s tim sporazumima.

96 Sud Unije zauzeo je stav da se konačne revizorske zaključke kao i sve elemente na kojima se temelje treba ispitati kao dokaze na raspolaganju Komisiji u vezi s eventualnom tužbom radi povrede ugovora pred Općim sudom (presuda od 8. rujna 2015., Amitié/Komisija, T-234/12, neobjavljena, EU:T:2015:601, t. 136.). Analogijom treba zaključiti da su, u konkretnom slučaju, konačna revizorska izvješća dokazi u prilog Komisijinim tvrdnjama u vezi s izvršenjem sporazumâ o bespovratnim sredstvima.

97 U odnosu na ta načela treba ispitati tužiteljev poseban prigovor u vezi s odbijanjem određenih troškova u vezi s aktivnostima stručnjaka X u okviru mjere iz Sporazuma o bespovratnim sredstvima C.

98 Iz konačnog revizorskog izvješća koje se odnosi na mjeru iz Sporazuma o bespovratnim sredstvima C proizlazi da su revizori, upućujući na opis aktivnosti tužitelja kako je naveden na njegovoj internetskoj stranici, utvrdili da je 13. veljače 2009. stručnjak X sudjelovao na dnevnom stručnom osposobljavanju u Turskoj u okviru druge mjere. Međutim, tužitelj je izjavio da je tijekom tog istog dana stručnjak X radio puno radno vrijeme na mjeri iz Sporazuma o bespovratnim sredstvima C. Revizori su odbili troškove u vezi s tim danom u iznosu od 450 eura.

99 Iz konačnog revizorskog izvješća koje se odnosi na mjeru iz Sporazuma o bespovratnim sredstvima C također proizlazi da su revizori ispitali je li greška koja je dovela do izdavanja računa za dan 13. veljače 2009. za tu mjeru bila izolirana greška ili se također javljala kod drugih dana. Stoga su zatražili od tužitelja da im dostavi izvatke iz financijskih izvješća koji se odnose na druge mjere koje je proveo tužitelj i, osobito, informacije u vezi s uključenim osobama i njihovom raspodjelom radnog vremena, s ciljem da se provjeri, metodom usporedbe, točnost broja sati za koje su uključene osobe izdale račun u okviru mjere iz Sporazuma o bespovratnim sredstvima C. Tužitelj je odbio dostaviti zatražene informacije s obrazloženjem da nisu predmet revizije o kojoj je riječ.

100 Budući da tužitelj nije dostavio zatražene dokumente, revizori su zaključili da ne mogu potvrditi da se ostatak iskazanih troškova u vezi s uslugama stručnjaka X, u iznosu od 21 445,45 eura (koji odgovaraju 39 iskazanih radnih dana) odnosio isključivo na mjeru iz Sporazuma o bespovratnim sredstvima C. Oni su stoga izrazili rezervu u vezi s prihvatljivosti tih troškova. Revizori su na istom temelju izrazili rezervu u vezi s prihvatljivosti troškova iskazanih u vezi s uslugama koje je pružio stručnjak Y u visini od 22 824,77 eura. Dakle, troškovi u vezi s kojima su revizori izrazili rezervu iznosili su 44 270,22 eura.

101 Iz konačnog revizorskog izvješća koje se odnosi na mjeru iz Sporazuma o bespovratnim sredstvima C vidljivo je da su gore navedene rezerve koje su izrazili revizori potkrijepljene sljedećim dokazima. Kao prvo, revizori su primijetili da je 81 % honorara u vezi s 2009. godinom i 100 % honorara u vezi s razdobljem između siječnja i lipnja 2010. plaćenih dvojici suvlasnika tužitelja, stručnjaku X i Y, bilo u vezi s njihovim uslugama iskazanima za mjere o kojima je riječ, unatoč činjenici da su se tada provodile i druge mjere u kojima je tužitelj sudjelovao. Kao drugo, utvrdili su da računovodstveni sustav tužitelja nije dopuštao da se utvrdi koji se troškovi osoblja odnose na koje mjere. Kao treće, utvrdili su da podnesene evidencije radnog vremena nisu na detaljan način prikazivale sve aktivnosti i sate koje je odradilo osoblje ili stručnjaci i da je prikazano samo naplatno radno vrijeme za tu mjeru.

102 U dopisu od 10. lipnja 2013. kojim je dostavljeno konačno revizorsko izvješće koje se odnosi na mjeru iz Sporazuma o bespovratnim sredstvima C, Komisija je priopćila tužitelju da će se troškovi u ukupnom iznosu od 44 270,22 eura koji se odnose na usluge stručnjaka X i Y, i u vezi s kojim su revizori izrazili rezervu, moći smatrati prihvatljivima ako tužitelj u roku od mjesec dana podnese dokumente koje su zatražili revizori. Tužitelj nije dostavio tu dokumentaciju pa je Komisija donijela konačnu odluku o odbijanju prethodno navedenih troškova kao neprihvatljivih.

103 S obzirom na temeljno načelo koje uređuje financijske potpore Unije u vezi s teretom dokazivanja koji tereti korisnika bespovratne potpore (vidjeti točku 93. ove presude), razmatranja iz točke 96. ove presude i činjenicu da iz spisa ne proizlazi i da se uopće ne tvrdi da su revizori i Komisija postupali u zloj vjeri, treba zaključiti da je bilo na tužitelju, suočenom s konkretnim utvrđenjima revizora, da podnese dokaze kojima bi pokazao da su troškovi iskazani u vezi s uslugama stručnjaka X i Y ispunjavali uvjete prihvatljivosti iz članaka II.14.1. sporazumâ o bespovratnim sredstvima i da su se osobito odnosili na predmete tih sporazuma te bili potrebni za provedbu mjera koje su predmet tih sporazuma.

104 Međutim, treba utvrditi da tužitelj nije dostavio ni jedan takav dokaz tijekom predsudskog postupka niti postupka pred Općim sudom.

105 Tužitelj pred Općim sudom ističe da zaključci revizora nisu potkrijepljeni dokazima. Primjerice, tužitelj upućuje na slučaj stručnjaka X i navodi da revizori, da bi isključili svih 40 dana koje je on iskazao, nisu imali pravo donositi zaključke upućivanjem, pozivajući se na pogrešku počinjenu 13. veljače 2009.,već su trebali dokazati da se svaki od 39 preostalih dana nije odnosio isključivo na mjeru iz Sporazuma o bespovratnim sredstvima C.

106 Te argumente treba odbiti jer su suprotni podjeli tereta dokazivanja kako je određen u ovom slučaju. Točnije, revizori su predočili konkretne indicije o postojanju rizika da radni dani iskazani za stručnjake X i Y, u okviru mjere iz Sporazuma o bespovratnim sredstvima C, nisu ispunjavali uvjete prihvatljivosti iz članka II.14.1. tog sporazuma (vidjeti točke 98. do 101. ove presude). Stoga je na tužitelju bilo da uz uporabu dokaza dokaže da su bili ispunjeni uvjeti za prihvatljivost, a što on nije napravio. Komisija je stoga, pozivajući se na presumpciju neprihvatljivosti troškova, a koja je bila potkrijepljena konkretnim indicijama i koja nije osporena dokazima, pravilno potvrdila isključivanje svih troškova u vezi s radom stručnjaka X i Y u okviru te mjere (vidjeti, u tom smislu, presudu od 12. prosinca 2013., Berliner Institut für Vergleichende Sozialforschung/Komisija, T-171/08, neobjavljenu, EU:T:2013:639, t. 155. i navedenu sudsku praksu).

107 Tužitelj također iznosi da bi, ako bi se slijedilo mišljenje revizora i odbili svi dani koji su iskazani za stručnjake X i Y, to bi značilo da je tužiteljev rad izvršen interno i spontano bez uključivanja bilo kojeg stručnjaka. Takav zaključak bi bio paradoksalan ako se uzme u obzir opseg i kvaliteta tog rada.

108 Tu argumentaciju treba odbiti s obzirom na načelo iz točke 93. ove presude prema kojem za korisnika bespovratnih sredstava nije dovoljno da dokaže da je projekt realiziran kako bi se opravdala dodjela potpore o kojoj je riječ. Korisnik mora, štoviše, dokazati da je prijavljene troškove snosio u skladu s uvjetima koji su propisani za dodjelu dotičnih potpora, pri čemu se samo opravdani troškovi mogu

smatrati prihvatljivima. Iz toga u konkretnom slučaju slijedi da činjenica da je mjera iz Sporazuma o bespovratnim sredstvima C provedena s dobrim rezultatima nije dovoljna za prihvaćanje troškova iskazanih za stručnjake X i Y kao prihvatljivih troškova. Također je potrebno da su ispunjeni uvjeti prihvatljivosti ugovoreni među ostalim u članku II.14.1. tog sporazuma.

109 Tužitelj je u replici iznio dodatne argumente koje također treba odbiti osobito na osnovi načela u vezi s podjelom tereta dokazivanja u ovom slučaju.

110 Kada je riječ o danu 13. veljače 2009., tužitelj tvrdi da sudjelovanje stručnjaka X na stručnom osposobljavanju u Turskoj ne znači da tijekom tog dana nije mogao raditi na mjeri iz Sporazuma o bespovratnim sredstvima C. Prema mišljenju tužitelja, to sudjelovanje također ne znači da tužitelj nije mogao voditi ispravno računovodstvo.

111 Tužitelj dodaje da je stručnjak X potpisao evidenciju radnog vremena u konačnim financijskim dokumentima i da su Komisiji također predočeni računi i potvrde o plaćanju. Stoga se postavlja pitanje koje je još dokaze trebala Komisija s obzirom na to da je rad izvršen.

112 Tužitelj nadalje opravdava svoje odbijanje da dostavi dokumente koje su zatražili revizori s obrazloženjem da oni nisu imali pravo provesti reviziju svih njegovih računa i da takvo odbijanje dostavljanja dokumenata ne opravdava odbijanje troškova kao neprihvatljivih.

113 Kada je riječ, prije svega, o danu 13. veljače 2009. treba podsjetiti na nespornu činjenicu da je stručnjak X tijekom tog dana sudjelovao na stručnom osposobljavanju u Turskoj koje nije bilo ni u kakvoj vezi s mjerom iz Sporazuma o bespovratnim sredstvima C, a da su troškovi u vezi s uslugama tog stručnjaka tijekom tog dana ipak iskazani za tu mjeru, s tim da je tužitelj izjavio da je taj stručnjak radio puno radno vrijeme na navedenoj mjeri. S obzirom na tu konkretnu indiciju koju su iznijeli revizori prema kojoj uračunavanje takvih troškova za stručnjaka o kojem je riječ za navedeni dan ne odgovara stvarnosti, na tužitelju je bilo da dokaže da je taj isti stručnjak tijekom predmetnog dana zaista radio puno radno vrijeme na predmetnoj mjeri, unatoč tomu što je tog dana sudjelovao na stručnom usavršavanju u Turskoj.

114 Međutim, tužitelj nije udovoljio zahtjevu tereta dokazivanja. Naime, treba poput revizora utvrditi da računi i evidencije o radnom vremenu na koje se poziva tužitelj i koji su podneseni Općem sudu u okviru mjere upravljanja postupkom ne omogućavaju da se utvrdi što se stvarno dogodilo, pa niti to da se utvrdi jesu li prihvatljivi troškovi koje je iskazao stručnjak X. Iz podnesenih računa vidi se samo iznos koji je navedeni stručnjak tužitelju naplatio za jedno određeno vremensko razdoblje bez navođenja mjere o kojoj je riječ niti radova koje je izvršio taj stručnjak. U podnesenim evidencijama o radnom vremenu naznačeno je samo radno vrijeme tog stručnjaka na mjeri o kojoj je bila riječ na određeni dan, bez navođenja detalja u vezi s aktivnostima stručnjaka i vremenom uloženim u svaku aktivnost. Među ostalim, tužitelj nije osporio utvrđenja revizora prema kojima je, s jedne strane, došlo do preklapanja između više mjera u kojima je tužitelj sudjelovao i, s druge strane, prema kojima tužiteljev računovodstveni sustav nije omogućavao da se utvrdi koji troškovi osoblja pripadaju kojoj mjeri (vidjeti točku 101. ove presude). U tim okolnostima, treba zaključiti da tužitelj nije dokazao što se u stvarnosti odvijalo pa tako ni dopuštenost troškova koje je iskazao navedeni stručnjak u vezi s mjerom iz Sporazuma o bespovratnim sredstvima C, ni za dan 13. veljače 2009. ni za preostalih 39 dana.

115 Kada je riječ, nadalje, o navodima tužitelja u vezi s njegovim odbijanjem da revizorima dostavi određene dokumente (vidjeti točku 112. ove presude) treba napomenuti da revizori nisu zatražili da naprave reviziju računa tužitelja, kako je to tužitelj naveo. Revizori su zatražili da provedu reviziju financijskih izvješća u vezi s drugim mjerama u kojima je tužitelj sudjelovao paralelno s trima predmetnim mjerama da bi mogli usporediti informacije koje je dostavio tužitelj u vezi s korištenjem radnog vremena stručnjaka X. Kao što je Komisija navela, cilj revizora nije bila kontrola računa tužitelja općenito, već pružanje mogućnosti tužitelju za dokazivanje istinitosti njegovih izjava u vezi s

predmetnom mjerom iz Sporazuma o bespovratnim sredstvima C, koji je bio predmet revizije. Iz toga slijedi da argumenti tužitelja nisu relevantni jer se temelje na pogrešnom tumačenju zahtjeva revizora. U svakom slučaju, ti argumenti ne mogu dovesti u pitanje zaključak prema kojem tužitelj nije udovoljio zahtjevu svojeg tereta dokazivanja.

116 Na temelju prethodnih razmatranja ovaj tužbeni razlog treba odbiti.

c) Četvrti tužbeni razlog, koji se temelji na greškama u konačnim revizorskim izvješćima

117 Tužitelj ističe da su konačna revizorska izvješća imala određen broj očitih postupovnih i materijalnih grešaka. Tužitelj u tom kontekstu navodi pet prigovora koje treba ispitati jedan za drugim.

118 Komisija osporava te prigovore.

1) Razina stručnosti revizora

119 Tužitelj ističe da revizori nisu imali potrebnu razinu stručnosti za osporavanje kvalitete rada i nužnosti aktivnosti tužitelja i da su se, u biti, za ocjenu nužnosti iskazanih sati trebali pouzdati u broj sati naveden u prijedlozima koje je tužitelj dostavio s ciljem dobivanja bespovratnih sredstava o kojima je riječ.

120 Među ostalim, tužitelj navodi da su, u određenim dijelovima konačnog revizorskog izvješća u vezi s mjerom iz Sporazuma o bespovratnim sredstvima A, revizori naveli da nisu mogli donijeti zaključak o važnosti troškova u odnosu na aktivnosti u vezi s tom mjerom. Prema njegovu mišljenju, priznanje revizora o njihovoj nemogućnosti donošenja takvog zaključka je samo po sebi pokazatelj, *prima facie*, da nisu udovoljili zahtjevu tereta dokazivanja kojeg su imali.

121 Treba odbaciti argumente tužitelja u vezi s razinom stručnosti revizora.

122 Kada je riječ o stručnosti revizora, ni jedan element spisa ne dozvoljava da se dovede u pitanje to da su oni imali kvalifikacije nužne za provjeravanje prihvatljivosti troškova koje je tužitelj iskazao u vezi s ugovornim odredbama Sporazuma o bespovratnim sredstvima. Među ostalim, tužitelj pogrešno navodi da su se revizori trebali pouzdati u broj sati naveden u prijedlozima koje je on dostavio s ciljem dobivanja bespovratnih sredstava o kojima je riječ. Naime, dovoljno je napomenuti da iz zajedničkog tumačenja članaka II.15.4. i II.17.1. tih sporazuma proizlazi da iznos bespovratnih sredstava postaje konačno utvrđen tek kada Komisija usvoji dokumente koje je dostavio tužitelj na temelju članka II.15.4., bez obzira na informacije kasnije prikupljene revizijom na temelju članka II.20. tih sporazuma. Tako se pokazuje da su sati navedeni u prijedlozima koje je dostavio tužitelj s ciljem dobivanja triju paketa bespovratnih sredstava koja su predmet sporazumâ o kojima je riječ samo procjene koje nisu prepreka za provjeravanje prihvatljivosti troškova koje su prijavili revizori.

123 Kada je riječ o argumentima tužitelja iz točke 120. ove presude, treba napomenuti da su revizori, u nekoliko odjeljaka konačnih revizorskih izvješća, naveli da ne mogu donijeti zaključak o prihvatljivosti troškova koje je iskazao tužitelj, a da je tomu razlog to što tužitelj nije dostavio tražene informacije i na taj način dokazao prihvatljivost iskazanih troškova. Iz toga slijedi da naprijed navedena nemogućnost revizora nije uzrokovana njihovom navodnom nesposobnošću i da nije dokaz povrede pravila o teretu dokazivanja. U okviru ispitivanja trećeg tužbenog razloga zaključeno je da je u konkretnim okolnostima na tužitelju u biti bilo da dokaže prihvatljivost iskazanih troškova.

124 Stoga tužiteljev prvi prigovor treba odbiti.

2) Evidencije o radnom vremenu

125 Tužitelj navodi da je Komisija pogriješila kada je zaključila da su stručnjaci koje je on zaposlio trebali ispuniti evidencije o radnom vremenu. Prema njegovu mišljenju, u sporazumima o bespovratnim sredstvima ne navodi se takav uvjet ni vrsta informacija koje te evidencije moraju sadržavati.

126 Taj prigovor također treba odbiti. Točno je da u sporazumima o bespovratnim sredstvima nije propisana obveza da tužitelj dokaže prihvatljivost iskaznih troškova uz uporabu evidencija o radnom vremenu koje je popunilo osoblje uključeno u mjere o kojima je riječ. Ti sporazumi međutim propisuju u svojem članku II.14.1. da se iskazane troškove mora moći identificirati i provjeriti, pri čemu se tužitelju ostavlja izbor dokaznih sredstava. Kao što je Komisija ispravno istaknula, evidencije o radnom vremenu sredstvo su kojim se može dokazati prihvatljivost troškova.

127 Među ostalim, iz konačnih revizorskih izvješća ne proizlazi da su revizori utemeljili svoje zaključke na tome što tužitelj nije dostavio evidencije o radnom vremenu. Revizori su u svim slučajevima svoje zaključke utemeljili na više indicija. Među te indicije uvrstili su i činjenicu da u iskazanom radnom vremenu nisu bile detaljno navedene izvršene aktivnosti i vrijeme koje su osoblje ili stručnjaci uložili u svaku aktivnost. Revizori su naveli druge nedostatke, poput činjenice da računovodstveni sustav tužitelja nije omogućavao da se povežu troškovi osoblja s aktivnostima koje je proveo tužitelj, čime je također stvoren rizik dvostruke naplate. Revizori su također naveli nekoliko slučajeva dvostruke naplate (vidjeti na primjer troškove za mjesta F 13, F 21, F 27, F 30 i F 34 u okviru mjere iz Sporazuma o bespovratnim sredstvima A).

128 Iz svega navedenoga proizlazi da su revizori predložili odbijanje određenih troškova kao neprihvatljivih ne zato što tužitelj nije dostavio evidencije o radnom vremenu ili druge evidencije koje bi bile dovoljno precizne, već zato što nije dokazao prihvatljivost iskazanih troškova za mjere o kojima je riječ.

129 Ovaj prigovor stoga treba odbiti.

3) Zakašnjelo izdavanje računa i plaćanje u okviru mjera iz sporazumâ o bespovratnim sredstvima B i C

130 Tužitelj prigovara revizorima da su odbili određene troškove osoblja u okviru mjera iz Sporazuma o bespovratnim sredstvima B i C s obrazloženjem da su pripadajući računi plaćeni nakon što je Komisiji podneseno konačno izvješće. Prema mišljenju tužitelja, u sporazumima o bespovratnim sredstvima ugovoreno je jedino da troškovi moraju nastati za vrijeme trajanja mjere o kojoj je riječ i njima se ne određuje trenutak u kojem treba izvršiti plaćanja. U konkretnom slučaju, iako su plaćanja izvršena nakon završetka mjera iz Sporazuma o bespovratnim sredstvima B i C, troškovi su nastali za vrijeme trajanja tih mjera kao što se vidi iz datuma izdanih računa. Prema mišljenju tužitelja, ako je Komisija željela ograničiti prihvatljive troškove na one koji su nastali i plaćeni prije određenog datuma, ona je to morala precizirati u sporazumima o bespovratnim sredstvima.

131 Taj prigovor također treba odbiti jer se ne temelji na točnom prikazu razloga zbog kojih su revizori odbili određene troškove iskazane u okviru mjera iz Sporazuma o bespovratnim sredstvima B i C.

132 Kada je riječ o mjeri iz Sporazuma o bespovratnim sredstvima B, kako i proizlazi iz konačnog revizorskog izvješća u vezi s tom mjerom (t. 5.2.1.5.), revizori su odbili troškove u ukupnom iznosu od 82 000 eura u vezi s radom četiriju stručnjaka na temelju onoga što je izloženo u nastavku. Revizori su općenito utvrdili da su troškovi zabilježeni u računovodstvenom sustavu tužitelja i plaćeni dosta vremena nakon dana kada je Komisiji 4. kolovoza 2010. podneseno konačno izvješće. Revizori su također naveli da nisu primili ugovore sklopljene sa stručnjacima o kojima je riječ i da su, kako i proizlazi iz korespondencije između tužitelja i Komisije, evidencije o radnom vremenu ispunjene

nakon završetka te mjere na Komisijin zahtjev, što je stvorilo sumnje u vezi s vjerodostojnosti zabilježenih sati. Na temelju tih razmatranja revizori su zaključili da nije postojalo dovoljno dokaza kojima bi se dokazalo da su gore navedeni troškovi nastali tijekom trajanja mjere o kojoj je riječ.

133 Revizori su nakon toga dali opće komentare na konačno revizorsko izvješće u vezi s mjerom iz Sporazuma o bespovratnim sredstvima B u dijelu koji se odnosi na situaciju svakog od četiriju stručnjaka za kojega su iskazani troškovi u okviru te mjere. Na primjer, kada je riječ o stručnjaku Y, jednom od dvaju suvlasnika tužitelja, predložili su odbijanje troškova u ukupnom iznosu od 18 000 eura s obrazloženjem da je račun datiran i zabilježen u tužiteljevu računovodstvu u 2011. i plaćen 10. siječnja 2011., odnosno bitno nakon što je tužitelj 4. kolovoza 2010. podnio konačno izvješće. Također su naveli da nije bilo nikakvih dokaza da su usluge tog stručnjaka pružene za vrijeme trajanja mjere, i također da su te usluge prvi put zabilježene u revidiranom konačnom izvješću koje je tužitelj podnio Komisiji 27. listopada 2010.

134 Za druga tri stručnjaka za koje su iskazani troškovi u okviru mjere iz Sporazuma o bespovratnim sredstvima B izjavljeni su komentari u istom smislu.

135 Tužitelj, koji se ograničio na opće argumente iz točke 130. ove presude, nije osporio te elemente iz konačnog revizorskog izvješća u vezi s mjerom iz Sporazuma o bespovratnim sredstvima B.

136 Iz prethodno navedenoga proizlazi da se odbijanje određenih troškova tužitelja koji su iskazani u okviru mjere iz Sporazuma o bespovratnim sredstvima B nije temeljilo samo na činjenici da su računi plaćeni nakon podnošenja konačnog izvješća, kao što to neprecizno tvrdi tužitelj, već se odbijanje temeljilo na svim nespornim elementima koji su na konkretan način dovodili u sumnju prihvatljivost iskazanih troškova i, osobito, porijeklo troškova iskaznih za vrijeme trajanja mjere, kao što se to zahtjeva na temelju četvrtog stavka članka II.14.1. sporazumâ o bespovratnim sredstvima.

137 Naime, kako je i Komisija ispravno primijetila, legitimno je ozbiljno sumnjati u troškove za koje je izdan račun i koji su zabilježeni u tužiteljevu računovodstvu nakon podnošenja konačnog izvješća. Među ostalim, kako ističe i Komisija, teško je razumjeti kako je račun koji nije zabilježen u tužiteljevu računovodstvu mogao biti uključen u konačno izvješće podneseno Komisiji koje na temelju članka II.15.4. sporazumâ o bespovratnim sredstvima uključuje potpuni sažeti izvještaj o prihodima i troškovima.

138 Kada je riječ o mjeri iz Sporazuma o bespovratnim sredstvima C, iz točke 5.2.1.4. konačnog revizorskog izvješća, u vezi s tom mjerom proizlazi da je stručnjak Z izdao račun za troškove u ukupnom iznosu od 14 800 eura. Na računu o kojem je riječ bio je naznačen datum 9. lipnja 2010., ali su troškovi zabilježeni u računovodstvenom sustavu tužitelja 30. rujna 2010. i plaćeni 19. listopada 2010., dakle znatno nakon datuma podnošenja Komisiji konačnog izvješća (21. srpnja 2010.) i nakon što je Komisija 24. kolovoza 2010. priopćila tužitelju da će odbiti sve troškove osoblja koje je on iskazao. Revizori su također naveli da im nije dostavljen ugovor sklopljen između tužitelja i stručnjaka i da su, kako i proizlazi iz korespondencije između tužitelja i Komisije, evidencije o radnom vremenu ispunjene nakon završetka mjere na Komisijin zahtjev. Revizori su štoviše naveli da nije bilo dovoljno dokaza koji bi opravdali to da stručnjak izda račun za 37 radnih dana i da su podneseni dokazi opravdavali izdavanje računa za samo 11 dana. Revizori su zaključili da tužitelj treba dostaviti dodatna obrazloženja i dokaze da bi se opravdao ukupni broj dana za koje je stručnjak ispostavio račune i zakašnjenje u vezi sa zabilježbom računa u njegovu računovodstvenom sustavu, te su predložili da se troškovi za 26 radnih dana, odnosno 10 400 eura (26 dana x 400 eura), za koje je tužitelj izdao račun privremeno odbiju kao neprihvatljivi.

139 Treba napomenuti da tužitelj ni u tijeku predsudskog postupka ni u tijeku postupka pred Općim sudom nije podnio niti jedan dokaz kojim bi doveo u pitanje utvrđenja revizora iz točke 5.2.1.4. konačnog revizorskog izvješća u vezi s mjerom iz Sporazuma o bespovratnim sredstvima C.

140 Isto kao što je utvrđeno za mjeru u vezi sa Sporazumom o bespovratnim sredstvima B, treba napomenuti da do odbijanja određenih troškova navedenog stručnjaka u okviru mjere iz Sporazuma o bespovratnim sredstvima C nije došlo samo zbog toga što je račun plaćen nakon podnošenja Komisiji konačnog izvješća već se to odbijanje temeljilo na svim elementima koji su na konkretan način dovodili u sumnju prihvatljivost iskazanih troškova.

141 Na temelju prethodnih razmatranja ovaj tužbeni razlog treba odbiti kao bespredmetan.

4) Korištenje dobavljača izvan Unije u okviru mjere iz Sporazuma o bespovratnim sredstvima B

142 Tužitelj prigovara revizorima da su odbili troškove za izradu videa u okviru mjere iz Sporazuma o bespovratnim sredstvima B s obrazloženjem da su troškovi za tu izradu nastali izvan Unije. Ističe da ugovorni okvir ne isključuje to da se korisnici služe dobavljačima sa sjedištem izvan Unije. On isto tvrdi da je, u svakom slučaju, veliki dio troškova izrade tog videa nastao u Uniji. Tužitelj naposljetku osporava utvrđenje revizora prema kojem on nije dokazao da je izbor dobavljača videa bio najbolji u smislu omjera kvalitete i cijene.

143 Iz točke 5.2.2.1. konačnog revizorskog izvješća u vezi s mjerom iz Sporazuma o bespovratnim sredstvima B proizlazi da su revizori kao neprihvatljive odbili troškove u iznosu od 52 497,16 eura u vezi s izradom videa s obrazloženjem da su ti troškovi nastali izvan Unije. Revizori su među ostalim utvrdili da tužitelj nije mogao dokazati da je proveden javni natječaj u svrhu izbora proizvođača videa i da je učinjen najbolji izbor u smislu omjera kvalitete i cijene. Iz toga slijedi da su troškovi u vezi s izradom videa odbijeni pozivanjem na dva temelja koja treba ispitati.

144 Kada je riječ o prvom temelju, u vezi s mjestom nastanka troškova izrade videa, nesporno je da je dobavljač videa imao sjedište u Sjedinjenim Američkim Državama. Točno je da Sporazum o bespovratnim sredstvima B ne isključuje to da se korisnik služi dobavljačima sa sjedištem izvan Unije. Međutim, vodič za podnositelje zahtjeva za bespovratna sredstava u točki III.2. naslovljenoj „Pravila u vezi s prihvatljivim troškovima” propisuje da troškovi, da bi ih se smatralo prihvatljivima, moraju nastati korisniku (ili njegovim partnerima) u jednoj od država članica Unije, isključujući Dansku.

145 U uvodnom dijelu svakoga od sporazumâ o dodjeli bespovratnih sredstava propisano je, u vezi s pravnom snagom vodiča za podnositelje zahtjeva za bespovratna sredstava, da odredbe iz tih sporazuma imaju prednost pred sadržajem tog vodiča, ali da taj vodič treba koristiti u „dopunske svrhe”. U konkretnom slučaju, s obzirom na to da se u sporazumima precizno ne određuje mjesto gdje troškovi trebaju nastati, već je to učinjeno u vodiču, koji na taj način dopunjuje te sporazume, treba zaključiti da taj vodič uređuje, u ovom slučaju, to pitanje u vezi s troškovima.

146 Tužitelj pred Općim sudom navodi da su troškovi videa, iako je dobavljač videa društvo sa sjedištem u Sjedinjenim Američkim Državama, u stvari nastali u Uniji. U Uniji je napisan scenarij, izrađen video i izvršena sinkronizacija. Međutim, u prilog tim tvrdnjama nije podnesen ni jedan dokaz.

147 Stoga treba zaključiti da tužitelj svojim argumentima nije osporio prvi razlog revizora.

148 Kada je riječ o drugom razlogu, u vezi s time da tužitelj nije pružio dokaze o tome da je proveden javni natječaj i u vezi s činjenicom da je izabran najbolji dobavljač videa u smislu odnosa kvalitete i cijene, treba napomenuti da članak II.9.1. Sporazuma o bespovratnim sredstvima glasi kako slijedi:

„Kada korisnici moraju sklopiti ugovore za potrebe provođenja mjere i kada oni predstavljaju troškove mjere iz jedne od rubrika u vezi s prihvatljivim izravnim troškovima prema nacrtu proračuna, oni moraju provesti konkurentno natjecanje među potencijalnim kandidatima i dodijeliti ugovor onoj ponudi koja predstavlja najbolji odnos kvalitete i cijene […] uz poštovanje načela transparentnosti, jednakog tretmana potencijalnih izvoditelja i brigu da ne dođe do sukoba interesa.”

149 Treba među ostalim podsjetiti da članak II.14.1. sporazumâ o bespovratnim sredstvima propisuje da troškovi „moraju biti razumni i opravdani te moraju biti u skladu s načelima dobrog financijskog upravljanja, osobito u smislu odnosa kvalitete i cijene i troškovne učinkovitosti” da bi se smatrali prihvatljivima.

150 Iz spisa proizlazi da su troškovi izrade videa bili predviđeni u privremenom proračunu za mjeru iz Sporazuma o bespovratnim sredstvima B kao izravni troškovi u rubrici naslovljenoj „Oglašavanje i promocija”. Iz toga slijedi da su revizori ne samo na temelju članka II.19.1. sporazumâ o bespovratnim sredstvima već također na temelju članka II.14.1. tih sporazuma s pravom zatražili od tužitelja da im podnese dokaz o tome da je proveden javni natječaj i dokaz da je izbor dobavljača za video bio najbolji s obzirom na omjer kvalitete i cijene i troškovne učinkovitosti. Na tužitelju je bilo da podnese taj dokaz.

151 Međutim, iz spisa ne proizlazi da je tužitelj podnio takav dokaz.

152 Naime, na ponudama dostavljenima Komisiji, iz priloga 31. tužbe, nalazi se datum 18. studenoga 2010., datum koji je kasniji od datuma završetka mjere iz Sporazuma o bespovratnim sredstvima B, odnosno 9. lipnja 2010. To je međutim protivno odredbama članka II.9.1. sporazumâ o bespovratnim sredstvima iz kojih, s obzirom na upućivanje na „potencijalne” izvođače, proizlazi da se ponude treba podnijeti tijekom a ne poslije mjere.

153 Kada je riječ o ponudama na kojima je naznačen datum iz 2008., iz priloga 30. tužbi, one se, kako je naveo i sam tužitelj, odnose na drugačiji tip usluge, odnosno izradu klasičnoga videa, bez posebnih efekata, od kojeg je tužitelj na kraju odustao, jer je odlučio da će se ciljevi iz Sporazuma o bespovratnim sredstvima B bolje ispuniti ako video sadržava posebne efekte.

154 Stoga treba zaključiti da tužitelj svojim argumentima nije osporio prvi temelj revizora.

155 Prema svim gore navedenim razmatranjima, ovaj razlog treba odbiti.

5) Kvaliteta tužiteljeva rada

156 Tužitelj prigovara revizorima i Komisiji da nisu uzeli u obzir kvalitetu njegova rada i činjenicu da su postignuti ciljevi za koje su dodijeljena bespovratna sredstva.

157 Taj prigovor treba odbiti uzimajući u obzir temeljno načelo kojim se uređuju financijske potpore Unije, u skladu s kojim one subvencioniraju samo stvarno nastale troškove. Kao što je već navedeno, iz tog načela proizlazi da nije dovoljno da korisnik potpore dokaže da je projekt realiziran kako bi se opravdala dodjela specifične potpore. On mora, štoviše, dokazati da je prijavljene troškove snosio u skladu s uvjetima koji su propisani za dodjelu dotičnih potpora, pri čemu se samo opravdani troškovi mogu smatrati prihvatljivima. Njegova obveza poštovanja propisanih financijskih uvjeta predstavlja također jednu od njegovih bitnih dužnosti i, zbog toga, ona uvjetuje dodjelu financijskih potpora (vidjeti točku 93. ove presude).

158 Prema svim gore navedenim razmatranjima, četvrti tužbeni razlog treba odbiti.

d) Prvi tužbeni razlog, koji se temelji na činjenici da se stranke nikada nisu sporazumjele u vezi s pravilima revizije koja su primijenili revizori

159 Tužitelj u biti navodi da su revizori primijenili pravila revizije koja nisu bila ugovorena u sporazumima o bespovratnim sredstvima i koja stoga nisu bila predmet dogovora među strankama. U revizorskim izvješćima, kako privremenim tako i konačnim, među ostalim se ne spominju odredbe tih sporazuma

pa su revizori postupali u skladu s ciljevima koje je jednostrano odredila Komisija, a ne na temelju načela iz tih sporazuma. Pobijanu odluku stoga treba poništiti jer se zaključci revizora i, nastavno na to, pobijana odluka temelje na pravilima o kojima se stranke nikada nisu sporazumjele.

160 Komisija smatra da ovaj tužbeni razlog treba odbiti.

161 Kao prvo treba podsjetiti da je, u skladu s podacima iz sažetaka konačnih revizorskih izvješća, revizija provedena u skladu s međunarodnim revizijskim standardima i u skladu s „temeljnim međunarodnim načelima i pojmovima za postupke izražavanja jamstva koje je propisala Međunarodna federacija računovođa”. U točki 1.1. konačnih revizorskih izvješća precizirano je, među ostalim, da je cilj revizije osobito provjeriti je li financijski doprinos koji je isplatila Komisija korišten isključivo za potrebe predmetne mjere, jesu li iskazani troškovi nastali isključivo tijekom razdoblja obuhvaćenoga sporazumom o bespovratnim sredstvima o kojem je riječ, je li istinitost troškova dokazana odgovarajućom dokumentacijom, dokazima o plaćanju i postojanjem sustava nadzora te je li koordinator u vezi s provedbom mjere poštovao načela dobrog financijskoga upravljanja, isplativosti i učinkovitosti. Ta definicija cilja revizije samo odražava uvjete prihvatljivosti troškova koje iskazuje korisnik bespovratnih sredstava iz članka II.14.1. sporazumâ o bespovratnim sredstvima. Štoviše, revizori su u tom slučaju postupali na temelju članka II.20. tih sporazuma. Iz navedenoga slijedi da prigovor tužitelja da je Komisija jednostrano odredila ciljeve revizije treba odbiti.

162 Nadalje, treba napomenuti da iz ispitivanja konačnih revizorskih izvješća proizlazi da su sporni troškovi koje je iskazao tužitelj već odbijeni jer nisu ispunjavali ugovorene uvjete prihvatljivosti, osobito iz članka II.14.1. sporazuma o bespovratnim sredstvimâ. To također proizlazi i iz prethodnih razmatranja u vezi s drugim tužbenim razlozima koje je iznio tužitelj. Kao što to Komisija pravilno ističe, pravila revizije o kojima se, kako tužitelj tvrdi, stranke nisu sporazumjele, odnose se samo na profesionalne i etičke standarde koje revizori moraju slijediti pri obavljanju njihovih dužnosti, te ni na koji način ne utječu na uvjete prihvatljivosti troškova koje je iskazao tužitelj. Tužitelj nadalje ne dokazuje kakva bi bila veza između tih pravila revizije i mišljenja revizora u vezi s prihvatljivosti troškova, drugim riječima, odnosno ne pokazuje na koji način pravilo revizije može dovesti do toga da su troškovi prihvatljivi ili neprihvatljivi.

163 Iz toga slijedi da treba odbiti kao bespredmetan prigovor tužitelja da su revizori primijenili pravila revizije o kojima stranke nisu postigle zajednički dogovor.

164 Naposljetku, treba napomenuti da je tužitelj u replici istaknuo da je poštovao računovodstvena pravila talijanskog prava i da stoga pobijana odluka, koja se navodno temelji na drugim pravilima revizije o kojima se stranke nisu sporazumjele, predstavlja povredu članka 126. stavka 2. točke (d) Financijske uredbe.

165 Članak 126. stavak 2. točka (d) Financijske uredbe propisuje da prihvatljive troškove treba navesti u poslovnim knjigama korisnika i utvrditi u skladu s primjenjivim računovodstvenim standardima zemlje u kojoj korisnik ima poslovni nastan te u skladu s uobičajenom praksom računovodstva korisnika.

166 Međutim, u vezi s prethodnim razmatranjima treba utvrditi da činjenica da su troškovi koje je iskazao tužitelj možda u skladu s talijanskim računovodstvenim pravilima ni na koji način ne znači da su ti troškovi usklađeni s uvjetima prihvatljivosti ugovorenima osobito u članku II.14. sporazumâ o bespovratnim sredstvima. Stoga, tužiteljevo pozivanje na članak 126. stavak 2. točku (d) Financijske uredbe nije relevantno.

167 Na temelju prethodnih ocjena ovaj tužbeni razlog treba odbiti.

e) Drugi tužbeni razlog, koji se temelji na nerazumnom zakašnjenju u dostavi tužitelju konačnih revizorskih izvješća i, s druge strane, na tome da je Komisija loše postupala u vezi s mjerama o kojima je riječ

168 Treba podsjetiti da tužitelj ističe dva prigovora u okviru ovog tužbenog razloga.

169 U okviru prvog prigovora tužitelj se poziva na nerazumnost roka od 18 mjeseci koji je protekao između 25. siječnja 2012., dana kada mu je dostavljen revidirani nacrt revizorskih izvješća, i 10. lipnja 2013., dana kada su mu dostavljena konačna revizorska izvješća. Protek tog vremena je kod tužitelja stvorio dojam da je Komisija implicitno prihvatila njegove argumente protiv zaključaka revizora i prouzročio mu je štetu jer je bio spriječen pravovremeno i djelotvorno osporavati zaključke Komisije.

170 U okviru drugog prigovora, tužitelj prigovara Komisiji da je općenito loše postupala u vezi s mjerama o kojima je riječ.

171 Komisija osporava tužiteljeve prigovore.

172 U vezi s prvim prigovorom, treba prije svega uzeti u obzir da ni jednim propisom ni ugovornom odredbom nije precizirano trajanje revizije iz članka II.20. Sporazuma o bespovratnim sredstvima. Ta posljednja odredba u svojem stavku 3. propisuje samo da se reviziju može provesti u roku od pet godina od dana plaćanja iznosa. Ipak, pri utvrđivanju obveza stranaka koje proizlaze iz provedbe sporazumâ o bespovratnim sredstvima, treba imati na umu obvezu ugovornih stranaka da taj ugovor izvrše u dobroj vjeri. U konkretnom slučaju, Komisija je u skladu s tim načelom morala u razumnom roku dostaviti tužitelju zaključke revizora da bi mu omogućila njihovo djelotvorno osporavanje i, općenito, osigurala da tužitelja ne dovede u stanje neizvjesnosti kojim bi mu se nanosila šteta.

173 Kako proizlazi iz spisa, revidirani nacrti revizorskih izvješća za mjere o kojima je riječ dostavljeni su tužitelju 24. siječnja 2012. Tužitelj se očitovao na te revidirane nacrte 15. veljače 2012. Revizori su dostavili Komisiji konačna revizorska izvješća 26. travnja 2012., a Komisija je ta izvješća dostavila tužitelju 10. lipnja 2013.

174 Stoga treba smatrati da je do 26. travnja 2012., dana kada su revizori dostavili Komisiji konačna revizorska izvješća, revizija provedena u skladu s načelom izvršenja ugovorâ u dobroj vjeri. Također treba utvrditi da je između 26. travnja 2012. i 10. lipnja 2013., dana dostave tih konačnih izvješća tužitelju, prošlo više od trinaest mjeseci. Zato u vezi s načelom izvršenja ugovorâ u dobroj vjeri treba ispitati može li se takav protek vremena u predmetnom slučaju smatrati razumnim rokom.

175 S obzirom na sadržaj spisa, protek vremena u trajanju od trinaest mjeseci neopravdan je i nerazuman. Naime, nakon što su 26. travnja 2012. konačna revizorska izvješća dostavljena Komisiji, nije bilo nikakvih kontakata između nje i tužitelja. Među ostalim, kako i proizlazi iz dopisa od 10. lipnja 2013., Komisija je u cijelosti usvojila ta konačna izvješća te ih nije ni na kakav način izmijenila. Među ostalim, ni cilj revizija ni sadržaj konačnih revizorskih izvješća nisu bili složeni.

176 Jedini razlog koji je Komisija navela da bi opravdala protek vremena dulji od trinaest mjeseci je pokretanje istrage Europskog ureda za borbu protiv prijevara (OLAF) 10. rujna 2012. Prema navodima Komisije, zbog tog pokretanja istrage trebalo joj je više mjeseci za provjeravanje i odobravanje mišljenja revizora.

177 Treba napomenuti da Komisija nije dostatno obrazložila na koji način je pokretanje OLAF-ove istrage dovelo do proteka vremena od trinaest mjeseci. Među ostalim, ta istraga je pokrenuta pet mjeseci nakon dostave konačnih revizorskih izvješća Komisiji, što pokazuje da je, u svakom slučaju, proteklo pet mjeseci između dostave konačnih revizorskih izvješća Komisiji i otvaranja OLAF-ove istrage. Međutim, iz spisa ne proizlazi da je Komisija bila na bilo kakav način aktivna tijekom tog razdoblja od pet mjeseci.

178 Iz naprijed navedenog proizlazi da protek vremena dulji od trinaest mjeseci između dostave Komisiji konačnih revizorskih izvješća i dostave tužitelju tih izvješća u ovom slučaju predstavlja nerazumni rok te, stoga, Komisijinu povredu njezinih ugovornih obveza kako ih se treba tumačiti u skladu s načelom izvršenja ugovorâ u dobroj vjeri.

179 Međutim, iz spisa ne proizlazi da je nerazumni rok pri dostavi konačnih revizorskih izvješća tužitelju utjecao na njegovu sposobnost da na djelotvoran način osporava mišljenja revizora, kako to on tvrdi.

180 Prije svega, kako to pravilno ističe Komisija, treba napomenuti da je tužitelj dvaput, odnosno 22. prosinca 2011. i 15. veljače 2012., imao priliku revizorima podnijeti očitovanja i popratne dokumente dok su revizijska izvješća još bila u stadiju nacrta. Također treba navesti da je Komisija u cijelosti prihvatila mišljenja revizora. U tim okolnostima nije utvrđeno da je nerazumno zakašnjenje, s kojim su konačna revizorska izvješća dostavljena tužitelju, utjecalo na njegovu sposobnost da na djelotvoran način osporava mišljenja revizora. Treba među ostalim napomenuti da je Komisija, nakon dostave konačnih revizorskih izvješća, tužitelju dala još prilika da podnese dodatna očitovanja i popratne dokumente i da je u tom kontekstu tužitelj u dopisima od 9. srpnja 2013. i od 7. listopada 2013. podnio očitovanja.

181 Kada je riječ o argumentu tužitelja iznesenom pred Općim sudom prema kojem je, s obzirom na vremensko trajanje revizije većina članova osoblja koja je upravljala provođenjem mjera otišla, uskrativši na taj način tužitelju informacije koje su potrebne za djelotvorno osporavanje mišljenja revizora, treba uzeti u obzir sljedeće okolnosti.

182 Kao prvo, Komisija pravilno tvrdi da iz spisa proizlazi da su dvije ključne osobe za upravljanje provođenjem predmetne mjere, odnosno stručnjaci X i Y, na dan pokretanja ovog postupka bili još uvijek aktivni u upravljanju tužiteljem i da su mu stoga mogli dostaviti sve potrebne podatke za osporavanje mišljenja revizora.

183 Kao drugo, treba napomenuti da je na temelju stavaka 2. i 3. članka I.20. sporazumâ o bespovratnim sredstvima tužitelj morao sačuvati sve izvornike dokumenata, među kojima osobito računovodstvene i porezne dokumente, u razdoblju od pet godina od dana plaćanja iznosa odnosno do 2015. godine. Iz toga slijedi da zakašnjenje u dostavi konačnih financijskih izvješća nije moglo utjecati na tužiteljevu sposobnost da se poziva na gore navedene dokumente u prilog svojem stajalištu jer je bio ugovorno obvezan čuvati te dokumente do 2015. godine i jer su se relevantni događaji u postupku, odnosno kontradiktorna faza u reviziji, odvijali 2013. godine.

184 Na temelju prethodnih ocjena tužiteljev prvi prigovor treba odbiti.

185 Treba podsjetiti da u okviru drugog prigovora tužitelj prigovara Komisiji da je općenito loše postupala u vezi s mjerom o kojoj je riječ. Tužitelj navodi da se kao indicije toga da je riječ o lošem postupanju mogu uzeti nedostatak komunikacije Komisije s tužiteljem tijekom tog postupka, naknadna revizija vodiča za podnositelje zahtjeva za bespovratna sredstava, koji je nakon te revizije sadržavao znatno više informacija u vezi s prihvatljivim troškovima i činjenica da su sporazumi o bespovratnim sredstvima sadržavali različite greške stilske prirode.

186 Ovaj prigovor treba odbiti kao neosnovan. Kada je riječ o navodnom nedostatku komunikacije od strane Komisije tijekom odvijanja mjera o kojima je riječ, iz spisa ne proizlazi da je tijekom provođenja tih mjera tužitelj trebao dodatne informacije i pojašnjenja od strane Komisije i da je zatražio sastanak koji mu je Komisija uskratila. Komisija također pravilno ističe činjenicu da su njezine nadležne službe u studenom 2009. izvršile kontrolni posjet u vezi s tim mjerama u prostorijama tužitelja.

187 Kada je riječ o drugim dvjema indicijama koje je predočio tužitelj (vidjeti točku 185. ove presude), one nisu takve da dokazuju Komisijino loše postupanje.

188 Na temelju prethodnih ocjena ovaj tužbeni razlog treba odbiti. Budući da tužitelj nije uspio dokazati da je imao potraživanje spram Komisije na temelju sporazumâ o bespovratnim sredstvima, treba odbiti drugi dio njegova tužbenog zahtjeva.

3. Prvi dio tužbenog zahtjeva, koji se odnosi na zahtjev za poništenje pobijane odluke

189 Treba podsjetiti da se za prvi prigovor u okviru drugog tužbenog razloga i peti tužbeni razlog treba smatrati da su izneseni u potporu prvom dijelu tužbenog zahtjeva. Ispitivanje valja započeti s petim tužbenim razlogom.

a) Peti tužbeni razlog, koji se temelji na nenadležnosti Komisije za donošenje pobijane odluke

190 Tužitelj u replici osporava nadležnost Komisije za donošenje pobijane odluke. Navodi da Komisija ne može donositi jednostrane akte u stvarima koje se odnose na ugovore poput predmetne pobijane odluke i da ona mora – ako želi obvezati svojeg suugovaratelja da izvrši svoje ugovorne obveze financijske prirode – pokrenuti postupak podnošenjem zahtjeva za plaćanje pred sudom nadležnim na temelju ugovora na temelju članka 272. UFEU-a. Prema tužiteljevu mišljenju, priznavanje Komisiji nadležnosti da donosi jednostrane akte koji su izvršne isprave s ciljem naplate ugovornog potraživanja povrjeđuje članak 47. Povelje Europske unije o temeljnim prvima jer njezin „suugovaratelj” nema na raspolaganju djelotvorno pravno sredstvo protiv tog jednostranog akta. S jedne strane, na djelotvornost tužbe za poništenje tog akta primjenjuje se sudska praksa Općeg suda prema kojoj su u okviru tužbe za poništenje nedopušteni tužbeni razlozi koji se temelje na povredi ugovornih odredbi i nacionalnog prva primjenljivog na ugovor. S druge strane, u okviru tužbe za utvrđivanje ugovorne odgovornosti koju sudu nadležnom na temelju ugovora podnosi Komisijin „suugovaratelj”, Komisija može zahtjevu svojeg „suugovaratelja” suprotstaviti jednostrani akt koji je izvršna isprava koji je u međuvremenu potvrdio sud u postupku ocjene zakonitosti.

191 Komisija tvrdi da je predmetni tužbeni razlog neosnovan.

192 Treba podsjetiti da su pravne osnove pobijane odluke članak 299. UFEU-a i članak 79. stavak 2. Financijske uredbe.

193 Prvi stavak članka 299. UFEU-a određuje:

„Akti Vijeća, Komisije ili Europske središnje banke kojima se nameće novčana obveza, osim ako se ona nameće državama, izvršive su.”

194 U članku 79. stavku 2. Financijske uredbe navodi se:

„Institucija može formalno odrediti iznos potraživanja od dužnika koji nisu države članice na temelju odluke izvršive u smislu članka 299. UFEU-a.”

195 Treba napomenuti da se članak 79. stavak 2. Financijske uredbe nalazi u poglavlju 5. naslovljenom „Prihodi” nakon kojeg slijedi poglavlje naslovljeno „Rashodi”, s tim da ta dva poglavlja nisu namijenjena da se primjenjuju u nekom posebnom području prava Unije, već se primjenjuju na sve operacije koje se financiraju iz njezina proračuna, o čemu govori i činjenica da se poglavlja nalaze u glavi IV. naslovljenoj „Izvršenje proračuna” koja se nalazi u prvom dijelu uredbe naslovljenom „Opće odredbe”.

196 Odredbe glave IV. Financijske uredbe se stoga primjenjuju na stvari koje se odnose na ugovore, što također potvrđuje, osobito, tekst odredbi članka 90. te uredbe, koji se nalazi u toj glavi, u skladu s kojim se „plaćanje [...] obavlja na osnovi predočenog dokaza da je odgovarajuća aktivnost u skladu s odredbama temeljnog akta ili ugovora”.

197 Kao što je Opći sud opetovano potvrdio, ni članak 299. UFEU-a ni članak 79. stavak 2. Financijske uredbe ne prave razliku u vezi s time je li potraživanje čije je postojanje formalno utvrđeno odlukom koja je službena isprava ugovorne ili izvanugovorne prirode (vidjeti u tom smislu presude od 13. lipnja 2012., Insula/Komisija, T-246/09, neobjavljenu, EU:T:2012:287, t. 94. i 95., i od 27. rujna 2012., Applied Microengineering/Komisija, T-387/09, EU:T:2012:501, t. 39.).

198 Iz toga slijedi da i članak 299. UFEU-a i članak 79. stavak 2. Financijske uredbe Komisiji daju nadležnost za donošenje pobijane odluke unatoč činjenici da je potraživanje iz te odluke vezano za provedbu sporazumâ o bespovratnim sredstvima i da stoga ima „ugovorni" karakter.

199 Suprotno navodima tužitelja, sudska praksa navedena u točki 197. ove presude nije suprotna presudi od 17. lipnja 2010., CEVA/Komisija (T-428/07 i T-455/07, EU:T:2010:240, t. 68.).

200 Naime, točno je da iz točke 68. presude od 17. lipnja 2010. CEVA/Komisija (T-428/07 i T-455/07, EU:T:2010:240), proizlazi da, u načelu, Komisija nema, kada je riječ o stvarima koje imaju veze s ugovorima, pravo donošenja jednostranih akata i da, stoga, nema pravo donijeti akt u smislu odluke u odnosu na suugovaratelja o kojem je riječ, s ciljem da taj suugovaratelj izvrši svoje ugovorne obveze financijske prirode, već ona mora, kada je potrebno, podnošenjem zahtjeva za plaćanje pokrenuti postupak pred nadležnim sudom.

201 Međutim, Opći je sud već presudio, u presudi od 13. lipnja 2012., Insula/Komisija (T-246/09, neobjavljena, EU:T:2012:287, t. 99.), da iz presude od 17. lipnja 2010, CEVA/Komisija (T-428/07 i T-455/07, EU:T:2010:240, t. 68.), proizlazi da je, presuđujući na taj način, Opći sud želio naglasiti da Komisija ne može pozivajući se samo na ugovor donijeti jednostrani akt s ciljem naplate ugovornog potraživanja. Međutim, nije isključeno da pravni temelj takvog akta može biti, na primjer, Financijska uredba, kao što je i u ovom primjeru riječ, gdje se pobijana odluka temelji osobito na članku 79. stavku 2. Financijske uredbe.

202 U konačnici, pod pretpostavkom da se presudu od 17. lipnja 2010. CEVA/Komisija (T-428/07 i T-455/07, EU:T:2010:240) može tumačiti na način da je njome utvrđeno da Komisija nema nadležnost za donošenje odluke koja je izvršna isprava u svrhu formalnog utvrđivanja iznosa potraživanja koje proizlazi iz ugovora, trebalo bi ponovno ispitati takav zaključak zbog razloga navedenih u točkama 195. do 198. ove presude.

203 Sudska praksa Općeg suda iz točke 197. ove presude nije suprotna ni presudi od 9. rujna 2015., Lito Maieftiko Gynaikologiko kai Cheirourgiko Kentro/Komisija (C-506/13 P, EU:C:2015:562), suprotno onomu što je tužitelj naveo u odgovoru na jedno pisano pitanje Općeg suda.

204 Naime, u presudi od 9. rujna 2015. Lito Maieftiko Gynaikologiko kai Cheirourgiko Kentro/Komisija (C-506/13 P, EU:C:2015:562) Sud se bavio pitanjem je li obavijest o terećenju akt koji se može pobijati u smislu članka 263. UFEU-a. Sud je presudio da to nije slučaj jer ta obavijest o terećenju nije proizvodila pravne učinke koji potječu iz izvršavanja ovlasti tijela javne vlasti, već je bila neraskidivo vezana za ugovorne odnose koji postoje između stranaka u tom predmetu (vidjeti točke 20. i 24. te presude).

205 Sud je u kontekstu ispitivanja je li obavijest o terećenju ugovorne ili upravne prirode potvrdio da bi, kada bi sud Unije bio nadležan za odlučivanje o poništavanju akata koji ulaze u okvir koji je isključivo ugovornog karaktera, postojala opasnost da članak 272. UFEU-a postane ne samo bespredmetan već i da se, u slučaju da ugovor ne bi sadržavao arbitražnu klauzulu, njegova nadležnost proširi izvan granica koje su određene člankom 274. UFEU-a (presuda od 9. rujna 2015., Lito Maieftiko Gynaikologiko kai Cheirourgiko Kentro/Komisija, C-506/13 P, EU:C:2015:562, t. 19.).

206 Sud je u istom kontekstu naglasio da, u slučaju kada institucija, konkretno Komisija, kako bi dala financijski doprinos, odabere ugovorni put u okviru članka 272. UFEU-a, ona mora ostati unutar tog okvira, i da je osobito dužna, u odnosima sa svojim suugovarateljima, izbjegavati primjenu višeznačnih formulacija koje suugovaratelji mogu shvatiti kao da potpadaju pod jednostrane ovlasti odlučivanja koje prelaze ugovorne odredbe (presuda od 9. rujna 2015., Lito Maieftiko Gynaikologiko kai Cheirourgiko Kentro/Komisija, C-506/13 P, EU:C:2015:562, t. 21.).

207 Budući da se presuda od 9. rujna 2015. Lito Maieftiko Gynaikologiko kai Cheirourgiko Kentro/Komisija (C-506/13 P, EU:C:2015:562) odnosi na ispitivanje obavijesti o terećenju i pitanje na koji se način takav akt može osporavati, a ne na ispitivanje odluke koja je izvršna isprava, kao što je to slučaj s pobijanom odlukom u ovom predmetu, ni na pitanje nadležnosti autora takve odluke, proizlazi da ta presuda nije relevantna u ovom predmetu i stoga ne potvrđuje tužiteljevu pretpostavku u vezi s nenadležnosti Komisije za donošenje pobijane odluke. Naime, suprotno obavijesti o terećenju koja je, u kontekstu odnosa ugovorne prirode, akt koji se ne može pobijati tužbom za poništenje, nesporno je da je pobijana odluka takav akt jer proizvodi obvezujuće pravne učinke koji su izvan ugovornih odnosa kojima su stranke vezane i koji uključuju izvršavanje ovlasti tijela javne vlasti koje su dodijeljene Komisiji kao upravnom tijelu (vidjeti u tom smislu presudu od 9. rujna 2015., Lito Maieftiko Gynaikologiko kai Cheirourgiko Kentro/Komisija, C-506/13 P, EU:C:2015:562, t. 20., i rješenje od 29. rujna 2016., Investigación y Desarrollo en Soluciones y Servicios IT/Komisija, C-102/14 P, neobjavljeno, EU:C:2016:737, t. 55. i 58.). Treba, naime, precizirati da unatoč tomu što se u sporazumima o bespovratnim sredstvima u njihovim člancima II.19.5. izrijekom upućuje na Komisijinu mogućnost da donese odluku koja je izvršna isprava, kao što je to ovdje slučaj sa pobijanom odlukom, njezina pravna priroda ostaje određena ne navedenim sporazumima ili na nju primjenjivim pravom već člankom 299. UFEU-a i člankom 79. stavkom 2. Financijske uredbe (vidjeti u tom smislu presude od 13. lipnja 2012., Insula/Komisija, T-246/09, neobjavljenu, EU:T:2012:287, t. 94. do 96., i od 27. rujna 2012., Applied Microengineering/Komisija, T-387/09, EU:T:2012:501, t. 39.).

208 Budući da je pobijana odluka akt koji se može pobijati tužbom za poništenje, u ovom slučaju ne postoji rizik nezakonitog proširivanja sudske nadležnosti suda nadležnog za odlučivanje o poništavanju akata, na koji Sud upozorava u točki 19. presude od 9. rujna 2015., Lito Maieftiko Gynaikologiko kai Cheirourgiko Kentro/Komisija (C-506/13 P, EU:C:2015:562) (vidjeti točku 205. ove presude), jer, u svakom slučaju, sud nadležan na temelju ugovora, odnosno, u ovom slučaju, sud Unije kojem je podnesena tužba na temelju članka 272. UFEU-a, nema nadležnost nadzirati zakonitost takvog akta (vidjeti, u tom smislu, presudu od 8. listopada 2008., Helkon Media/Komisija, T-122/06, neobjavljenu, EU:T:2008:418, t. 44.). Isto tako, situacija na koju se poziva Sud u točki 21. naprijed navedene presude (vidjeti točku 206. ove presude) ne primjenjuje se u ovom predmetu, jer je, kao što je već navedeno, donošenje akta koji je izvršna isprava, poput pobijane odluke, izvan ugovornog odnosa.

209 Tužitelj međutim tvrdi da priznavanje Komisiji nadležnosti za donošenje jednostranih akata s ciljem naplate ugovornog potraživanja povrjeđuje članak 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima jer suugovaratelj o kojemu je riječ nema na raspolaganju djelotvorno pravno sredstvo protiv tog jednostranog akta (vidjeti točku 190. ove presude).

210 U tom pogledu treba podsjetiti da je načelo djelotvorne sudske zaštite opće načelo prava Unije koje je danas izraženo u članku 47. Povelje o temeljnim pravima (vidjeti presudu od 6. studenoga 2012., Otis i dr., C-199/11, EU:C:2012:684, t. 46. i navedenu sudsku praksu). To načelo čine različiti elementi, među kojima i pravo na pristup sudovima (presuda od 6. studenoga 2012., Otis i dr., C-199/11, EU:C:2012:684, t. 48.).

211 Kada je riječ o pravu na pristup sudu treba napomenuti da, da bi „sud” mogao odlučiti o sporu o pravima i obvezama koji proizlaze iz prava Unije u skladu s člankom 47. Povelje o temeljnim pravima, on mora biti ovlašten za ispitivanje svih činjeničnih i pravnih pitanja relevantnih za spor u kojem odlučuje (presuda od 6. studenoga 2012., Otis i dr., C-199/11, EU:C:2012:684, t. 49.).

212 U konkretnom slučaju, treba napomenuti da je, nakon što je izvršena djelomična preinaka, Opći sud ispitao, u okviru iste tužbe, i zakonitost pobijane odluke i osnovanost Komisijina ugovornog potraživanja spram tužitelja povodom kojeg je donesena ta odluka. Budući da je Opći sud ispitao sva činjenična i pravna pitanja relevantna za predmetni spor, treba zaključiti da je ova tužba djelotvorno pravno sredstvo u smislu članka 47. Povelje o temeljnim pravima.

213 Općenito, treba primijetiti da u slučaju kada Komisija donese odluku koja je izvršna isprava radi povrata, od suugovaratelja o kojem je riječ, ugovornog potraživanja, taj suugovaratelj ima pravo, pod uvjetom da ugovor o kojem je riječ sadržava arbitražnu klauzulu u smislu članka 272. UFEU-a, podnijeti tužbu pred Općim sudom kojoj su pravni temelj i članak 263. UFEU-a i članak 272. UFEU-a. U okviru te tužbe, taj suugovaratelj može ne samo osporavati zakonitost gore navedene odluke, pozivajući se na tužbene razloge na temelju Ugovora ili bilo kojeg pravnog pravila vezanog za njegovu primjenu, već također iznijeti tužbene razloge i argumente koji se temelje na ugovoru ili na njega primjenjivom pravu i zatražiti od Općeg suda da odluči o biti ugovornog spora koji postoji između njega i Komisije postupajući, u vezi s tim, u okviru njegove neograničene nadležnosti na temelju članka 272. UFEU-a (vidjeti u tom smislu presude od 6. listopada 2015., Technion i Technion Research & Development Foundation/Komisija, T-216/12, EU:T:2015:746, t. 57., i od 9. studenoga 2016., Trivisio Prototyping/Komisija, T-184/15, neobjavljenu, EU:T:2016:652, t. 62.).

214 Na temelju prethodnih ocjena ovaj tužbeni razlog treba odbiti.

b) Prvi prigovor u okviru drugog tužbenog razloga, koji se temelji na nerazumnom zakašnjenju u dostavi tužitelju konačnih revizorskih izvješća

215 Treba podsjetiti da je Opći sud u vezi s prvim prigovorom u okviru drugog tužbenog razloga, koji se temelji na nerazumnom zakašnjenju u dostavi tužitelju konačnih revizorskih izvješća, zauzeo stav da se za njega treba smatrati da je iznesen u potporu ne samo drugom dijelu tužbenog zahtjeva, već također i prvom dijelu tužbenog zahtjeva, jer se u tom pogledu tvrdilo da je to zakašnjenje utjecalo na mogućnost tužitelja da se djelotvorno brani u upravnom postupku za povrat iznosa koji je doveo do usvajanja pobijane odluke (vidjeti točku 75. ove presude).

216 Taj prigovor očito treba odbiti.

217 Naime, s obzirom na to da su konačna revizorska izvješća dostavljena dopisima od 10. lipnja 2013. (vidjeti točku 27. ove presude) tužitelj je te dokumente imao na raspolaganju prije nego što je primio dopis od 16. listopada 2013. kojim mu je Komisija dostavila obavijesti o terećenju i tako ga obavijestila o pokretanju upravnog postupka za povrat iznosa (vidjeti točku 36. ove presude). Iz toga slijedi da u ovom slučaju nerazumno zakašnjenje u dostavi tužitelju konačnih revizijskih izvješća nije utjecalo na njegovu mogućnost da se djelotvorno brani u upravnom postupku za povrat iznosa.

218 Na temelju prethodnih ocjena, treba odbiti prvi dio tužbenog zahtjeva a posljedično i tužbu u cijelosti.

IV. Troškovi

219 Sukladno članku 134. stavku 1. Poslovnika, stranka koja ne uspije u postupku dužna je, na zahtjev protivne stranke, snositi troškove.

220 Nadalje, u skladu s člankom 135. stavkom 2. Poslovnika, Opći sud može jednoj stranci, čak i onoj koja je uspjela u postupku, naložiti snošenje troškova djelomično ili čak u potpunosti ako je to opravdano zbog njezina ponašanja, uključujući ono koje je prethodilo podnošenju tužbi.

221 U konkretnom slučaju, Komisija je uspjela u sporu i taj bi ishod u načelu trebao dovesti do toga da Opći sud naloži tužitelju snošenje troškova, uključujući troškove postupka privremene pravne zaštite, u skladu s Komisijinim zahtjevom.

222 Međutim, zbog toga što je Komisija povrijedila ugovorne obveze (vidjeti točku 178. ove presude), i primjenom članka 135. stavka 2. Poslovnika, treba odlučiti da će Komisija snositi polovinu troškova tuženika i da će tuženik snositi troškove Komisije kao i polovinu vlastitih troškova. Ta raspodjela troškova primjenjuje se također na troškove koji su nastali strankama tijekom postupka privremene pravne zaštite.

Slijedom navedenoga,

OPĆI SUD (prvo prošireno vijeće)

proglašava i presuđuje:

1. **Tužba se odbija.**

2. **ADR Center SpA snosit će troškove Europske komisije, uključujući i troškove te institucije u vezi s postupkom privremene pravne zaštite, i polovinu vlastitih troškova, uključujući one u vezi s postupkom privremene pravne zaštite.**

3. **Komisija će snositi polovinu troškova društva ADR Center, uključujući i polovinu njegovih troškova u vezi s postupkom privremene pravne zaštite.**

Kanninen Pelikánová Buttigieg

Gervasoni Calvo-Sotelo Ibáñez-Martín

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourgu 20. srpnja 2017.

Potpisi

Sadržaj

I. Okolnosti spora 1

A. Predmetni sporazumi o bespovratnim sredstvima 2

1. Sporazum o bespovratnim sredstvima A 2

2. Sporazum o bespovratnim sredstvima B 2

3. Sporazum o bespovratnim sredstvima C 3

4. Struktura i relevantne odredbe koje su zajedničke sporazumima o bespovratnim sredstvima . 3

a) Struktura 3

b) Podnošenje izvješća i ostalih dokumenata 3

c) Komisijina plaćanja 3

d) Mjerodavno pravo i nadležni sud 4

e) Prihvatljivi troškovi 4

f) Izvršne isprave 4

g) Kontrole i revizije 4

B. Provedba Sporazuma o bespovratnim sredstvima 5

1. Sporazum o bespovratnim sredstvima A 5

2. Sporazum o bespovratnim sredstvima B 5

3. Sporazum o bespovratnim sredstvima C 5

C. Revizija 6

II. Postupak i zahtjevi stranaka 8

III. Pravo 9

A. Dopuštenost 9

1. Dopuštenost drugog dijela tužbenog zahtjeva 9

2. Dopuštenost trećeg dijela tužbenog zahtjeva 10

B. Meritum 11

1. Uvodne napomene 11

2. Drugi dio tužbenog zahtjeva 13

a) Uvodne napomene 13

1) Nadležnost Općeg suda 13

2) Pravo primjenjivo na spor 13

b) Treći tužbeni razlog, koji se temelji na tome da je Komisija povrijedila svoju obvezu da udovolji zahtjevu njezina tereta dokazivanja 14

c) Četvrti tužbeni razlog, koji se temelji na greškama u konačnim revizorskim izvješćima ... 18

1) Razina stručnosti revizora 18

2) Evidencije o radnom vremenu 19

3) Zakašnjelo izdavanje računa i plaćanje u okviru mjera iz sporazumâ o bespovratnim sredstvima B i C 19

4) Korištenje dobavljača izvan Unije u okviru mjere iz Sporazuma o bespovratnim sredstvima B 21

5) Kvaliteta tužiteljeva rada 22

d) Prvi tužbeni razlog, koji se temelji na činjenici da se stranke nikada nisu sporazumjele u vezi s pravilima revizije koja su primijenili revizori 22

e) Drugi tužbeni razlog, koji se temelji na nerazumnom zakašnjenju u dostavi tužitelju konačnih revizorskih izvješća i, s druge strane, na tome da je Komisija loše postupala u vezi s mjerama o kojima je riječ 24

3. Prvi dio tužbenog zahtjeva, koji se odnosi na zahtjev za poništenje pobijane odluke 26

a) Peti tužbeni razlog, koji se temelji na nenadležnosti Komisije za donošenje pobijane odluke 26

b) Prvi prigovor u okviru drugog tužbenog razloga, koji se temelji na nerazumnom zakašnjenju u dostavi tužitelju konačnih revizorskih izvješća 29

IV. Troškovi 29